NANCY BLAKER

november 2026

Beeldmakers aan het woord over GenAI

Kennis, houding en draagvlak voor mogelijke toekomstige regelingen

Federatie Beeldrechten

ATLAS RESEARCH

Federatie
Beeldrechten

Beeldmakers aan het woord over GenAI

Kennis, houding en draagvlak voor mogelijke toekomstige regelingen

Nancy Blaker

© Atlas Research, Amsterdam, 2026

Onderzoek in opdracht van de Federatie Beeldrechten
De Federatie Beeldrechten is een samenwerkingsverband tussen Pictoright en de zeven beroepsorganisaties die de belangen van ontwerpers, illustratoren, fotografen, fotojournalisten en beeldend kunstenaars behartigen. Binnen de federatie zetten zij zich samen in voor een betere auteursrechtelijke positie van deze makers.

Deelnemende organisaties
Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars (BBK)
Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers (BNO)
BOK Beroeps Organisatie Kunstenaars
Dutch Photographers (DuPho)
Kunstenbond
Nederlandse Vereniging van Journalisten /
Nederlandse Vereniging van Fotojournalisten (NVJ/NVF)
Pictoright
Platform Beeldende Kunst (Platform BK)

INHOUD

VOORWOORD FEDERATIE BEELDRECHTEN 5

SAMENVATTING EN CONCLUSIES 9

1 INLEIDING 13
1.1 Onderzoeksvragen 14
1.2 Leeswijzer 14

2 RESULTATEN ENQUÊTE 17
2.1 Dataverzameling 17
2.2 Deelnemende beeldmakers 18
2.3 Kennis en houding ten opzichte van GenAI 18
2.4 Steun voor het vergoedingsrecht, opt-in en opt-out 21
2.5 Conclusie enquête 27

BIJLAGEN
Bijlage 1: Vragenlijst 29
Bijlage 2: Toelichting op resultaten 47
Bijlage 3: Overzicht per vraag 49

FEDERATIE BEELDRECHTEN

VOORWOORD

Waarom dit onderzoek, en waarom nu?
Generatieve AI is nog steeds hét onderwerp in de beeldsector, en niet zonder reden. De impact is groot en raakt de sector op meerdere fronten. Enerzijds verandert AI het werk zelf: hoe beeldmakers hun werk maken, promoten en verkopen, en welke vraag er naar hun werk blijft bestaan. Anderzijds zorgt AI voor grote onrust op het gebied van auteursrecht. Het werk van beeldmakers wordt op grote schaal gebruikt om AI-modellen te trainen, terwijl diezelfde modellen vervolgens kunnen concurreren met het werk van makers. Dat leidt tot een toenemend aantal rechtszaken: niet alleen in de Verenigde Staten, maar inmiddels ook steeds vaker in Europa.

Er zijn de afgelopen jaren al veel onderzoeken en enquêtes gehouden, onder andere door de organisaties die samen de Federatie Beeldrechten vormen, veelal op het gebied van de arbeidsmarkt en het gebruik van AI-tools in de praktijk. BNO bevraagde ontwerpers, de Kunstenbond de bredere creatieve sector[1], de NVJ deed dat onder schrijvende en beeldmakende journalisten, en Pictoright liet zelf onderzoek doen onder beeldmakers. Deze onderzoeken, gehouden onder verschillende beroepsgroepen, laten een opvallend consistent beeld zien: auteursrecht is over alle disciplines een grote zorg: 86% van de ontwerpers keurt het trainen van AI op hun werk zonder toestemming af[2], en onder journalisten wordt auteursrechtschending bij AI-training vaker genoemd dan desinformatie[3]. Zelfstandigen dragen het grootste risico: zij verwachten structureel vaker werkverlies dan werknemers, terwijl zij het minst worden ondersteund. 71,5% van de journalisten in loondienst kreeg AI-scholing van de werkgever, tegenover slechts 3,2% van de freelancers[4]. Kortom: makers weten dat er een probleem is, maar hebben geen goed instrument om zich ertegen te wapenen. Slechts een klein deel weet hoe het zich kan beschermen, en een nog kleiner deel vertrouwt erop dat bestaande opt-out-maatregelen werken.

In 2026 is de evaluatie van de Europese DSM-richtlijn begonnen: de centrale Europese wetgeving op het gebied van auteursrecht in de digitale markt. In die evaluatie wordt onmiskenbaar meegenomen wat de opkomst van generatieve AI betekent voor de positie van rechthebbenden, zoals ook blijkt uit de verscheidene enquêtes die hierover zijn uitgezet door de Europese Commissie. De stem van beeldmakers dient daarbij gehoord te worden. Hoe vinden makers dat het nu eigenlijk gaat? Wat willen zij de Europese wetgever meegeven? Dit onderzoek brengt dat in kaart, met een enquête onder 1.467 beeldmakers. Nieuw onderzoek was broodnodig, want het laatste onderzoek meer specifiek gericht op het auteursrecht was dat van Pictoright in 2023.

De huidige juridische positie: AI en opt-out
De in 2025 aangenomen Europese “AI Act” lijkt de tekst- en datamining uitzondering van artikel 4 van de DSM-richtlijn als uitgangspunt te nemen voor de auteursrechtelijke beoordeling van het proces van AI-training: op grond daarvan mag auteursrechtelijk beschermd werk worden gebruikt voor het trainen van AI-modellen, tenzij de maker daar bezwaar tegen maakt met een rechtenvoorbehoud, een zogenaamde 'opt-out'.

Toen artikel 4 werd opgesteld was niet bedoeld, of in elk geval niet ingecalculeerd, dat deze uitzondering zou gaan gelden voor generatieve AI. Mede omdat een dergelijke toepassing raakt aan de kern van het auteursrecht, waarin toestemming en exclusieve zeggenschap als uitgangspunt gelden.

Bovendien was vanaf het begin aan al onduidelijk hoe een dergelijk rechtenvoorbehoud in de praktijk zou moeten werken. Tot op de dag van vandaag is er niet één duidelijke lijn, zeker niet voor de beeldsector: wat telt als een geldig rechtenvoorbehoud, welke middelen zijn daarvoor beschikbaar, en worden die door AI-bedrijven daadwerkelijk gerespecteerd?

1 De impact van GenAI op de werkgelegenheid in de culturele en creatieve sector – Panteia 2026
2 BNO Enquete AI 2024
3 NVJ arbeidsmarktmonitor 2026
4 NVJ arbeidsmarktmonitor 2026

Een rechtenvoorbehoud vereist een actieve handeling van rechthebbenden. Daarom is het belangrijk om te weten hoe de makers zelf dit systeem ervaren. Hebben zij voldoende de kennis over opt-outs? Hebben zij een voorbehoud gemaakt? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet: omdat zij dat niet willen, omdat zij niet weten hoe het moet, of omdat zij niet weten dat het kan? En hoe handhaaf je dit als maker? Dit onderzoek beschrijft de kennis, het gebruik en het vertrouwen van beeldmakers in het huidige systeem.

Vooruitkijken:
van opt-out naar nieuwe regelingen
De Europese Commissie heeft in mei 2026 in haar eigen Call for Evidence voor de DSM-evaluatie geconcludeerd:

"The existing EU regulatory framework, including the CDSM Directive and the copyright-related provisions of the AI Act and subsequent implementation measures, contribute to supporting rightholders in the exercise of their rights. However, they may not be sufficient to address the difficulties faced by rightholders in controlling and licensing their works for AI uses."

Het huidige kader biedt rechthebbenden dus wel instrumenten, maar dit kader is vooralsnog niet toereikend om hen werkelijk controle te geven over het gebruik van hun werk door AI en om dat gebruik te kunnen licenseren.

In een consultatie van eind 2026 verkent de Europese Commissie daarom ook andere beleidsopties.[5] De aandacht van de Europese Commissie gaat daarbij onder andere uit naar het aanmoedigen van licentiemogelijkheden. Daarnaast is er veel geschreven en gediscussieerd over vergoedingsrechten: een verplichte vergoeding voor het gebruik van werk door AI. Enerzijds gaat die discussie over het gebruik van werken voor trainingsdoeleinden, maar er is ook een koppeling mogelijk tussen een vergoeding en het gebruik van werk in prompts, het zogenaamde 'inference'-gebruik, of in output. Ook in Nederland is hierover gepubliceerd, onder andere door de Raad voor Cultuur[6].

Dit werpt de vraag op welke rol collectief beheer te spelen heeft. Willen makers dat er namens hen licenties worden gesloten voor AI-gebruik in de breedste zin van het woord en zo ja, onder welke voorwaarden? Mogen AI-bedrijven het werk van makers wel of niet gebruiken, en wel of niet tegen betaling? En willen makers de mogelijkheid houden om (bepaalde) werken uit te sluiten? Is een verplichte vergoeding een aantrekkelijk idee, of blijft persoonlijke controle over het eigen werk de kern met het risico dat zonder collectieve regeling een suboptimaal onderhandelingsresultaat wordt bereikt?

In dit onderzoek leggen we de makers precies die keuzes voor: opt-out, opt-in en vergoedingsrecht, inclusief de voor- en nadelen die de Federatie Beeldrechten in elk scenario ziet. Zo ontstaat niet alleen een beeld van de huidige praktijk, maar ook van het draagvlak voor de richtingen die in Brussel en Den Haag op tafel liggen.

Hoe nu verder?
AI is een onderwerp dat zich telkens opnieuw ontwikkelt en dat blijvende aandacht vraagt. De resultaten van dit onderzoek nemen we mee als input naar de Nederlandse en Europese wetgever, zowel via de Federatie Beeldrechten als via de afzonderlijke organisaties. De federatie en haar leden blijven zich inzetten voor een betere rechtenpositie van beeldmakers.

Dit onderzoek is uitgevoerd door Atlas Research. Wij danken de leden van de werkgroep AI & Beeldrecht van de Federatie Beeldrechten voor hun inzet en scherpte, en bovenal alle makers die de tijd hebben genomen om de enquête in te vullen. Zonder hen was er geen beeld geweest van waar beeldmakers nu staan.

5 Targeted consultation on a potential initiative for a better copyright environment for European creativity and innovation, 2026. https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/targetedconsultationcopyright
6 Kunstzinnig boven kunstmatig. Naar een waardengedreven toepassing van AI voor de culturele en creatieve sector Advies Raad voor Cultuur 2026

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

In 2026 wordt de Europese Directive (DSM-richtlijn) over auteursrecht in de digitale eengemaakte markt geëvalueerd. Deze richtlijn bevat een auteursrechtelijke uitzondering voor tekst- en datamining (TDM), die mogelijk van toepassing is op het proces van het trainen van Artificiële Intelligentie (AI). De TDM-uitzondering geeft makers de mogelijkheid om aan te geven dat hun werk niet voor TDM, en daarom waarschijnlijk ook niet voor AI-training, gebruikt mag worden. Dat kan door het maken van een rechtenvoorbehoud of 'opt-out'.

Door de snelle ontwikkeling van generatieve Artificiële Intelligentie (GenAI) is deze evaluatie daarom extra belangrijk voor beeldmakers. Hun werk kan worden gebruikt om AI-modellen te trainen, terwijl diezelfde modellen vervolgens kunnen concurreren met het werk van makers. De vraag is hoe een eerlijke en uitvoerbare regeling op het gebied van auteursrecht eruit zou moeten zien, en hoe zich dat tot het huidige systeem verhoudt. In opdracht van Pictoright en Federatie Beeldrechten onderzocht Atlas Research hoe beeldmakers in Nederland hierover denken.

Voor het onderzoek is een online enquête uitgezet onder beeldmakers. In totaal zijn de antwoorden van 1.467 respondenten geanalyseerd. De deelnemers zijn voor een groot deel ervaren makers: de gemiddelde leeftijd is 56 jaar en ongeveer twee derde werkt al meer dan twintig jaar als beeldmaker. Fotografie, analoge beeldende kunst en illustratie zijn de meest voorkomende werkvelden. Bijna alle respondenten werken als zzp'er, en voor bijna de helft komt meer dan driekwart van hun inkomen uit hun werk als beeldmaker.

De resultaten laten zien dat GenAI sterk leeft onder beeldmakers. Slechts een klein deel zegt niet op de hoogte te zijn van de ontwikkelingen. Tegelijkertijd is de kennis over concrete mogelijkheden voor opt-outs beperkter. Veel respondenten weten niet precies welke opt-outs bestaan of hoe goed die in de praktijk werken. Alleen 'Opt Out Now!' is relatief bekend en gebruikt. Over de daadwerkelijke bescherming door opt-outs bestaat weinig vertrouwen: bijna niemand denkt dat opt-outs beeldmakers goed beschermen, en een grote groep weet niet hoe effectief ze zijn.

De houding tegenover AI-bedrijven is duidelijk kritisch. Een zeer grote meerderheid vindt het problematisch dat AI-bedrijven werk van beeldmakers gebruiken om GenAI te ontwikkelen. Veel respondenten verwachten bovendien negatieve gevolgen voor hun beroepspraktijk door GenAI. Zo denkt een aanzienlijk deel dat GenAI de komende vijf jaar zal leiden tot minder inkomen, minder vraag naar hun werk en minder werkplezier. Over productiviteit is het beeld iets minder negatief: sommige beeldmakers verwachten dat AI hen productiever kan maken, maar de meeste respondenten verwachten geen verandering of weten het niet.

Niet alle beeldmakers gebruiken GenAI zelf. Ongeveer vier op de tien respondenten geven aan GenAI in hun werk te gebruiken. Onder deze gebruikers gaat het vooral om het bewerken of genereren van tekst, het bewerken of verfijnen van beeld en het genereren van beeld ter inspiratie. Tools als ChatGPT, Adobe Firefly en Claude worden het vaakst genoemd. Het gebruik verschilt tussen groepen: oudere beeldmakers en beeldmakers die minder dan de helft van hun inkomen uit hun beeldmakerspraktijk halen gebruiken GenAI minder vaak. Analoog beeldend kunstenaars en illustratoren maken minder gebruik van GenAI dan fotografen, digitaal beeldend kunstenaars, grafische vormgevers, audiovisuele makers, animatoren en industrieel ontwerpers.

Een belangrijk onderdeel van het onderzoek ging over drie mogelijke richtingen voor nieuwe regelgeving: opt-out, opt-in en een vergoedingsrecht. De opt-out komt voort uit het eerdergenoemde systeem van TDM uit de DSM-richtlijn: werk mag worden gebruikt voor AI-training, tenzij de maker actief bezwaar maakt. Bij opt-in mag werk pas worden gebruikt na toestemming van de maker. Dat kan bijvoorbeeld door contractuele afspraken te maken met individuele makers of collectieve beheersorganisaties, waar mogelijk een vergoeding tegenover staat. Bij een vergoedingsrecht blijft gebruik voor AI-doeleinden toegestaan, maar staat daar een verplichte vergoeding voor de maker tegenover.

In eerste instantie vinden de beeldmakers in dit onderzoek opt-in het meest wenselijk: ze willen idealiter zelf toestemming geven voordat hun werk gebruikt wordt. Na uitleg over de voor- en nadelen blijft opt-in populair, maar de steun neemt af. Vooral de praktische uitvoerbaarheid speelt daarbij waarschijnlijk een rol: het is onzeker of AI-bedrijven toestemming echt zullen respecteren en of gebruik goed te controleren is. Vergoedingsrecht wordt iets minder ideaal gevonden dan opt-in, maar lijkt voor veel respondenten wel realistischer. Wanneer beeldmakers uiteindelijk één optie moeten kiezen, wordt vergoedingsrecht het vaakst gekozen in dit onderzoek, gevolgd door opt-in. Opt-out krijgt duidelijk de minste steun.

Het draagvlak voor vergoedingsrecht is niet bij alle groepen beeldmakers even groot. Welke regeling het meeste steun krijgt is dus afhankelijk van welke beeldmakers je de keuze voorlegt. Vooral fotografen, oudere beeldmakers, leden van Pictoright, beeldmakers die zelf GenAI gebruiken en respondenten die meer optimistisch zijn over de gevolgen van GenAI voor hun inkomen kiezen vaker voor vergoedingsrecht. Dit suggereert dat kennis, ervaring en mogelijk vertrouwen in collectieve regelingen een rol spelen. Omgekeerd zien we dat opt-in meer kans maakt om gekozen te worden door jongere beeldmakers en beeldmakers die zelf GenAI niet gebruiken. De keuze voor opt-in boven vergoedingsrecht wordt mogelijk gedreven door het willen behouden van persoonlijke controle over wat wel en niet gebruikt mag worden door GenAI. Verdiepend onderzoek naar de beweegredenen van beeldmakers om verschillende soorten regelingen te steunen zou waardevol zijn.

Samengenomen laten de resultaten zien dat de keuze voor een regeling afhangt van welke beeldmakers die keuze maken. De deelnemers aan dit onderzoek maken zich zorgen over GenAI en hebben weinig vertrouwen in opt-out als bescherming. Opt-in sluit het sterkst aan bij het principe van toestemming en controle en wordt als meest wenselijke optie beoordeeld, maar vervolgens wordt toch vaker gekozen voor het vergoedingsrecht. Wat beeldmakers de meest wenselijke optie vinden is dus mogelijk niet de optie waar ze voor kiezen na het maken van een praktische overweging. Voorlichting over de voor- en nadelen lijkt dus mogelijk van invloed te zijn op de keuze voor een regeling.

INLEIDING
1

De DSM-richtlijn (Digital Single Market Directive) is een EU-richtlijn uit 2019 over auteursrecht in de digitale markt. In 2026 wordt deze richtlijn geëvalueerd, waarbij de ontwikkelingen binnen de wereld van de generatieve Artificiële Intelligentie (GenAI) die sindsdien hebben plaatsgevonden uiteraard worden meegenomen.

GenAI heeft grote gevolgen voor beeldmakers: hun werk wordt gebruikt als trainingsdata en GenAI-tools veranderen hun werkpraktijk. Daarbij is het nog de vraag hoe een eerlijke en uitvoerbare regeling voor beeldmakers eruitziet wat betreft het gebruik van hun werk voor het trainen en gebruiken van AI-modellen. Dit onderzoek brengt de huidige stand van zaken in kaart vanuit het perspectief van de professionele beeldmakers zelf.

In dit onderzoek toetsen we de mening van beeldmakers over de verschillende manieren waarop een (nieuwe) regeling ingevuld zou kunnen worden. De mogelijkheden voor een regeling verschillen in de mate waarin ze recht doen aan twee samenhangende problemen, namelijk a) het gebruik van beelden voor het trainen van AI-modellen en b) de concurrentie die de modellen vervolgens vormen voor de beeldmakers zelf. In dit onderzoek kijken we naar de volgende drie opties voor de toekomstige regeling:

1. **Opt-out:** Dit komt het meest overeen met het huidige systeem van tekst- en datamining (TDM), waarbij het uitgangspunt blijft dat auteursrechtelijk beschermd beeld mag worden gebruikt voor het trainen van AI-modellen, tenzij de maker hier actief bezwaar tegen maakt met een rechtenvoorbehoud of ‘opt-out’. Voor online beeld moet dit rechtenvoorbehoud ‘machineleesbaar’ zijn.

2. **Opt-in:** Hierbij zou het gewone uitgangspunt van het auteursrecht gelden: auteursrechtelijk beschermd beeld mag pas gebruikt worden met de toestemming van de maker. Dat kan bijvoorbeeld door contractuele afspraken te maken met individuele makers of met collectieve beheersorganisaties zoals Pictoright, waar mogelijk een vergoeding tegenover kan staan.

3. **Vergoedingsrecht**: Hierbij zou het uitgangspunt zijn dat auteursrechtelijk beschermd beeld mag worden gebruikt voor het trainen van AI-modellen (net als bij het huidige systeem), maar hier staat dan wel een verplichte vergoeding tegenover.

Dit onderzoek moet inzicht geven in hoeverre de achterban van Federatie Beeldrechten de verschillende soorten mogelijkheden voor een toekomstige regeling ondersteunt. Met de achterban worden in dit onderzoek de ontwerpers, illustratoren, fotografen en beeldend kunstenaars bedoeld zoals vertegenwoordigd door de leden van de Federatie Beeldrechten. Belangrijke kanttekening is dat we in dit onderzoek de steun voor de drie typen regelingen afzonderlijk bekijken, terwijl in realiteit ook hybride constructies mogelijk zijn.

De Federatie Beeldrechten ziet verschillende voor- en nadelen in de drie bovenstaande mogelijkheden voor een toekomstige regeling. Deze worden in de volgende alinea’s per optie toegelicht.

Opt-out:
Het opt-outsysteem volgt uit de tekst- en datamining (TDM)-uitzondering uit de DSM-richtlijn. Het is momenteel nog onduidelijk hoe opt-out in de praktijk functioneert. Niet alleen over de toepasselijkheid ervan op met name GenAI-training, maar ook is er veel onduidelijkheid over op welke manieren een rechtenvoorbehoud gemaakt kan worden of wat ‘machineleesbaar’ betekent. De technische opties die er zijn op het gebied van opt-out zijn vaak niet geschikt voor de beeldsector of leggen beeldmakers een zware administratieve last op. Van de opties die wel voor beeldmakers geschikt zijn, zoals ‘Opt Out Now!’, is het onduidelijk of AI-bedrijven deze daadwerkelijk respecteren en of zij dit ook met terugwerkende kracht toepassen. Ze zijn niet transparant in het delen van hun (trainings)proces.

Bovendien kunnen sommige technische opt-outs consequenties hebben voor de vindbaarheid van beeldmakers door zoekmachines op online platforms: deze kan worden beperkt, omdat AI in veel gevallen onderdeel is van zoekfuncties en algoritmes. Dit kan negatief uitpakken voor de verspreiding van het werk van beeldmakers. Momenteel geeft nog geen enkele opt-out de garantie dat het werk van beeldmakers daadwerkelijk niet wordt gebruikt voor de training van GenAI.

Opt-in:
Een nadeel van opt-in is dat dit in de praktijk niet of lastig handhaafbaar is, onder andere door de sterke onderhandelingsmacht van grote tech bedrijven. Hierdoor kan het in de praktijk lastig zijn om tot een regeling te komen die recht doet aan beeldmakers. Daarnaast is het onduidelijk of AI-bedrijven zich er echt aan zullen houden: ze zijn weinig transparant over hun trainingsproces. Controleren of werk van beeldmakers daadwerkelijk niet gebruikt wordt als toestemming ontbreekt is lastig.

Verder kan de kwaliteit van generatieve AI-modellen afnemen, wanneer zij minder professionele input krijgen. Dit kan vervelend zijn voor beeldmakers die zelf met AI werken.

Vergoedingsrecht:
In deze situatie kunnen beeldmakers geen bezwaar meer maken tegen het gebruik van hun werk, maar hier staat dan wel een gegarandeerde vergoeding tegenover. Die vergoeding wordt collectief geïnd en uitbetaald via een collectieve beheersorganisatie: voor beeldmakers is dat Pictoright.

Het trainen van AI-modellen blijft bij deze optie toegestaan, wat betekent dat het beperkt of geen invloed zal hebben op de werking van de modellen zelf. Voor beeldmakers verandert er dus vooral iets aan de financiële kant. Ze hebben geen blokkeringsrecht zoals bij opt-out, maar wel recht op betaling.

1.1 ONDERZOEKSVRAGEN

We beantwoorden de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat is de status quo van de kennis over en houding ten opzichte van generatieve AI onder beeldmakers, en hoe verschilt dat tussen groepen beeldmakers?
2. In hoeverre ervaren beeldmakers dat hun werk gebruikt wordt in door AI gegenereerde content, en hoe verschilt dat tussen groepen beeldmakers?
3. In hoeverre maken beeldmakers gebruik van GenAI-tools in hun eigen werk, en hoe verschilt dat tussen groepen beeldmakers?
4. Wat is het draagvlak onder beeldmakers voor het vergoedingsrecht, opt-in en opt-out?
5. Welke beeldmakers steunen vergoedingsrecht, opt-in en opt-out in meer of mindere mate, en wat zijn hier mogelijke verklaringen voor?
6. In hoeverre hangt afwijzing van het vergoedingsrecht samen met minder kennis/ervaring van generatieve AI, en heeft voorlichting over de verschillende regelingen een effect op de keuze?
7. Welke aspecten van een toekomstige regeling vinden beeldmakers het meest belangrijk?

Bovenstaande vragen beantwoorden we door een online enquête uit te zetten onder zoveel mogelijk Nederlandse beeldmakers.

1.2 LEESWIJZER

In dit rapport presenteren we in Hoofdstuk 2 de antwoorden op de onderzoeksvragen op basis van de enquêteresultaten. De volledige inhoud van de enquête is te vinden in Bijlage 1, en verdere toelichting op de data en analyses staat beschreven in Bijlage 2. In Bijlage 3 is een volledig overzicht te vinden van de antwoorden op elke losse vraag uit de enquête.

2. RESULTATEN ENQUÊTE

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de onderzoeksvragen door de gegevens uit de beeldmakersenquête te analyseren.

Veel informatie over de enquête is te vinden in de verschillende bijlagen van dit rapport, namelijk:

- **Bijlage 1:** De complete enquête
- **Bijlage 2:** Toelichting op onderzoeksresultaten
- **Bijlage 3:** Een overzicht van de resultaten per enquêtevraag voor de hele steekproef

We beginnen met een korte omschrijving van de dataverzameling (Paragraaf 2.1). Daarna geven we een overzicht van de steekproef: wie hebben deelgenomen aan de enquête (Paragraaf 2.2)? Vervolgens kijken we naar de kennis van, ervaring met en houding ten opzichte van AI onder beeldmakers (Paragraaf 2.3). Als laatste toetsen we de steun onder beeldmakers van het vergoedingsrecht (Paragraaf 2.4).

2.1 DATAVERZAMELING

Een link naar de online enquête werd verspreid door Federatie Beeldrechten en de acht aangesloten organisaties: BBK, BNO, BOK, DuPho, Kunstenbond, NVJ-NVF, Pictoright en Platform BK. De link werd verspreid via e-mail en sociale media. Daarnaast is de link gedeeld met alle ondertekenaars van Opt Out Now!. Beeldmakers die niet aangesloten zijn bij een van de organisaties konden ook meedoen. De enquête kon ingevuld worden tussen 21 april en 18 mei 2026.

In totaal openden 1.603 mensen de link naar de enquête en vulden minstens één vraag in. Na het sluiten van de enquête op 18 mei zijn alle data gedownload en opgeschoond voor analyse. Het resultaat hiervan is een dataset met gegevens van 1.467 beeldmakers die de enquête (bijna) helemaal hebben ingevuld. Alle resultaten in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op die 1.467 beeldmakers, tenzij anders vermeld. In de volgende twee paragrafen splitsen we de beeldmakers in groepen. Voor een overzicht van deze groepen (en het aantal mensen per groep) zie Bijlage 2.

2.2 DEELNEMENDE BEELDMAKERS

Voordat we ingaan op de onderzoeksvragen geven we eerst een overzicht van wie de beeldmakers in onze steekproef zijn. Daarbij geven we telkens aan welke grafiek in Bijlage 3 meer inzicht geeft. Bijvoorbeeld: [V1] is een grafiek over de leeftijd van respondenten.

- De gemiddelde leeftijd van de deelnemende beeldmakers is 56 jaar. Ongeveer 58% van de beeldmakers is 55+ [V1]. Ongeveer twee derde van de beeldmakers heeft meer dan 20 jaar werkervaring [V3].
- De beeldmakers werken voor het grootste deel in de provincie Noord-Holland, gevolgd door Zuid-Holland en Noord-Brabant [V2].
- Fotografie (44%), analoge beeldende kunst (39%) en illustratie (34%) zijn de meest voorkomende werkvelden van de beeldmakers [V4]. Mensen konden meerdere werkvelden kiezen. Ongeveer de helft van de beeldmakers kiest één werkveld, en de andere helft twee of meer werkvelden.
- Bijna alle respondenten (94%) werken als zzp'er [V5]. Daarnaast is er een klein aandeel dat (ook) in loondienst werkt (6%), studeert (4%), of werkgever/directeur is (2%). Als laatste is er een aantal respondenten (2%) die de rechten van een beeldmaker vertegenwoordigen.
- Bijna de helft (45%) van de respondenten haalt meer dan driekwart van hun inkomsten uit hun werk als beeldmaker [V6]. Er is ook een substantiële groep die een kwart of minder van hun inkomsten uit hun werk als beeldmaker haalt (33%).
- De meeste van de deelnemende beeldmakers zijn (mede) aangesloten bij de organisatie Pictoright (63%). Elke organisatie die valt onder Federatie Beeldrechten heeft deelnemers in dit onderzoek [V7]. Daarnaast zijn sommigen niet aangesloten bij een van de organisaties (20%).

2.3 KENNIS EN HOUDING TEN OPZICHTE VAN GENAI

VRAAG 1A:
Wat is de status quo van de kennis over en houding ten opzichte van GenAI onder beeldmakers...

Slechts een klein deel van de beeldmakers (8%) zegt niet op de hoogte te zijn van ontwikkelingen rond GenAI [V10]. De meesten denken zelf een beetje of redelijk op de hoogte te zijn (73%), en ongeveer een vijfde (18%) zegt goed op de hoogte te zijn.

De houding tegenover het gebruik van beeld door AI-bedrijven is grotendeels kritisch: 90% vindt het redelijk of heel erg problematisch dat AI-bedrijven het werk van beeldmakers gebruiken [V20]. Een klein deel vindt het een beetje problematisch dat AI-bedrijven het werk van beeldmakers gebruiken (3%), en een nog kleiner deel vindt dit helemaal niet een probleem (1%). De overige beeldmakers weten nog niet of ze het problematisch vinden (6%).

Er zijn relatief weinig beeldmakers optimistisch over de invloed van GenAI op hun werkpraktijk in de komende jaren. Een substantieel deel van de beeldmakers voelt zich juist bedreigd door GenAI, en denkt dat het o.a. hun inkomen en werkplezier negatief gaat beïnvloeden in de komende vijf jaar [V21a, b en c]. Zo denkt 42% dat hun inkomsten af gaan nemen, en denkt 46% dat de vraag naar hun werk gaat afnemen. Verder denkt 33% dat hun werkplezier afneemt. Minder mensen denken dat hun inkomen, de vraag naar hun werk en het werkplezier door GenAI juist gaan toenemen: respectievelijk 14%, 9% en 13%. Daarnaast verwacht een groep mensen geen verandering van deze aspecten door GenAI (tussen de 21% en de 38%), of weten ze het niet (tussen de 17% en de 23%). Er is dus veel onzekerheid en relatief weinig optimisme over de invloed van GenAI op beeldmakers.

De verwachting over de invloed van GenAI op de productiviteit van beeldmakers vormt een enigszins afwijkend beeld: 22% denkt dat hun productiviteit toe gaat nemen en "slechts" 14% denkt dat hun productiviteit af gaat nemen [V21d]. De meesten verwachten echter geen verandering op dit gebied (45%).

We beschreven eerder dat relatief weinig deelnemende beeldmakers niet op de hoogte zijn van ontwikkelingen in GenAI. Dit beeld is net iets anders wat betreft hun kennis van opt-outmogelijkheden: 22% zegt hier niet van op de hoogte te zijn [V11]. Daarnaast zegt 13% juist goed op de hoogte te zijn. De rest geeft veelal aan een beetje (36%) of redelijk (27%) op de hoogte te zijn.

'Opt Out Now!' is de enige opt-outmogelijkheid waar deelnemende beeldmakers redelijk mee bekend zijn [V12]. Wanneer beeldmakers wordt gevraagd naar hun kennis en gebruik van een lijst van negen bestaande opt-outmogelijkheden, heeft de meerderheid nog nooit gehoord van de meeste opties. Uitzondering is dus 'Opt Out Now!': Hier heeft "slechts" 41% van de deelnemers nooit van gehoord, heeft 21% er wel van gehoord maar deze niet gebruikt, en heeft 36% deze opt-out daadwerkelijk toegepast. Van de overige acht opties heeft de grote meerderheid nog nooit gehoord. De meest populaire opt-outs qua gebruik na 'Opt Out Now!' zijn 'Robots.txt' (5%), 'Do not train registry' (2%) en 'AI.txt' (1%). De overige opt-outs worden door minder dan 1% van de beeldmakers gebruikt.

Weinig beeldmakers hebben echt vertrouwen in de werking van opt-outs [V13]. Slechts 5% zegt dat opt-outs beeldmakers redelijk beschermen in de praktijk.[1] Daarnaast denkt 38% wel dat ze een beetje bescherming bieden. Iets minder dan een kwart denkt dat opt-outs beeldmakers helemaal niet beschermen (22%). Interessant is dat ongeveer een derde van de beeldmakers zegt simpelweg niet te weten in welke mate opt-outs beeldmakers werkelijk beschermen in de praktijk (35%).

VRAAG 1B:
...en hoe verschilt die kennis en houding tussen groepen beeldmakers?

Kennis van GenAI (zoals zelf ingeschat door de beeldmakers) lijkt redelijk te verschillen tussen groepen beeldmakers. Een overzicht van de gemiddelde score op de vraag "Ben je op de hoogte van ontwikkelingen in GenAI?" per groep beeldmakers staat in Figuur 2.1. Hieruit kunnen we opmaken:

- Kennis van GenAI is lager onder de oudere beeldmakers. De kennis is ook lager onder mensen met meer dan 20 jaar werkervaring, dan onder mensen met minder werkervaring.
- Respondenten die meer inkomsten uit hun beeldmakerspraktijk halen hebben een iets hoger kennisniveau van GenAI.
- Analoog beeldend kunstenaars lijken vooral een lager kennisniveau te hebben dan beeldmakers in andere vakgebieden.

Samengenomen hebben de volgende groepen lagere GenAI-kennisscores:[2] oudere beeldmakers, beeldmakers met meer dan 20 jaar werkervaring en analoog beeldend kunstenaars.

Het kennisniveau van ontwikkelingen in GenAI verschilt dus inderdaad tussen groepen beeldmakers. De beeldmakers zijn echter meer eensgezind over hun houding ten opzichte van GenAI: Er zijn geen opvallende verschillen wat betreft gemiddelde scores op de vraag "Vind je het een probleem dat AI-bedrijven gebruik maken van het werk van beeldmakers?". Bijna iedereen vindt dit in dezelfde hoge mate problematisch.

VRAAG 2A:
In hoeverre ervaren beeldmakers dat hun werk gebruikt wordt in door AI gegenereerde content...

Het is lastig voor beeldmakers om te weten in welke mate AI-bedrijven hun werk daadwerkelijk hebben ingezet voor het trainen van hun modellen, aangezien het trainingsproces niet transparant is. Een manier om hier een concreet idee van te krijgen is om een GenAI-tool te vragen een beeld in de stijl van jouw werk te maken [V19]. De meeste deelnemende beeldmakers hebben dit zelf nog nooit geprobeerd (76%). Een klein deel heeft dit wel geprobeerd en zegt dat het lukte: een beeld in de stijl van hun werk werd gegenereerd door de AI-tool (6%). Daarnaast zegt 15% dat ze het wel geprobeerd hebben maar dat het niet lukte om het beeld te genereren.[3] Relatief weinig beeldmakers hebben dus enige zekerheid dat AI-bedrijven hun werk daadwerkelijk gebruiken bij het trainen van hun modellen.

VRAAG 2B:
...en hoe verschilt dat tussen groepen beeldmakers?

De meeste beeldmakers hebben niet actief ervaren dat AI hun werk gebruikt: 6% zegt dat het gelukt is om AI een beeld in de stijl van hun werk te maken. Dit percentage verschilt weinig tussen groepen beeldmakers, en schommelt tussen de 5% en de 11%. Er zijn geen grote uitschieters in een bepaalde groep.

VRAAG 3A:
In hoeverre maken beeldmakers gebruik van GenAI-tools in hun eigen werk?

Van de respondenten gebruikt 39% zelf GenAI in hun werk als beeldmaker [V14]. Van deze GenAI-gebruikers (n = 572) gebruiken de meeste mensen het voor het bewerken en genereren van tekst, het bewerken of verfijnen van beeld en voor het genereren van beeld ter inspiratie [V15]. De meest populaire GenAI-tools van deelnemende beeldmakers zijn ChatGPT, Adobe Firefly en Claude [V16].

1 Daarnaast antwoordden 6 respondenten dat opt-outs beeldmakers goed beschermen: afgerond is dat 0,4% van de steekproef.
2 De verschillen in deze alinea zijn getoetst met t-testen en correlaties. De verschillen die in deze opsomming benoemd worden zijn statistisch significant. Enige uitzondering is vakgebied: Omdat ongeveer de helft van de beeldmakers in dit onderzoek meerdere vakgebieden opgeven zijn de categorieën niet exclusief. De uitkomsten in Figuur 2.1 wat betreft vakgebied geven alsnog een indicatie van de verschillen.
3 Dit hoeft overigens niet te betekenen dat het werk van deze beeldmakers niet is gebruikt voor het trainen van AI-modellen.

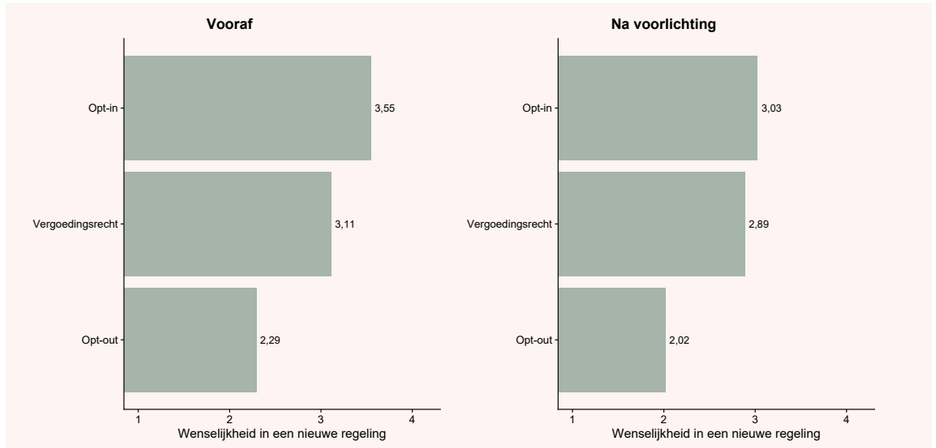
Figuur 2.1
Verschillen tussen groepen beeldmakers wat betreft hun ingeschatte kennis van GenAI

Tabel 2.1
Aandeel van beeldmakers per groep dat GenAI gebruikt in hun werk

	Gebruik GenAI
Leeftijd	
t/m 34 jaar	44%
35-44 jaar	51%
45-54 jaar	54%
55-64 jaar	39%
65+	23%
Werkervaring	
Tot 10 jaar	47%
10 tot 20 jaar	50%
Meer dan 20 jaar	34%
Inkomsten uit werk	
Meer dan 50%	48%
50% of minder	28%
Vakgebied	
Fotografie	48%
Analoge beeldende kunst	26%
Digitale beeldende kunst	46%
Illustratie	34%
Grafische vormgeving	47%
Animatie	43%
Audiovisueel	48%
Industrieel ontwerp	49%

Figuur 2.2
Wenselijkheid van de mogelijkheden voor een nieuwe regeling

VRAAG 3B:
...en hoe verschilt dat tussen groepen beeldmakers?

Samengenomen maakt 39% van de deelnemende beeldmakers dus gebruik van GenAI voor hun werk. Dit aandeel verschilt tussen groepen (zie Tabel 2.1 voor een overzicht). Zo is bijvoorbeeld het gebruik van GenAI opvallend lager onder beeldmakers van 65 jaar en ouder en onder mensen met meer dan 20 jaar werkervaring. Verder maken respondenten die meer dan de helft van hun inkomen uit hun werk als beeldmaker halen vaker gebruik van GenAI. Verder gebruiken analoog beeldend kunstenaars en illustratoren minder vaak GenAI in hun werk dan bijvoorbeeld fotografen, grafische vormgevers of industrieel ontwerpers.

2.4 STEUN VOOR HET VERGOEDINGSRECHT, OPT-IN EN OPT-OUT

In deze paragraaf bekijken we in hoeverre beeldmakers de verschillende opties voor een regeling wenselijk vinden en zouden steunen als ze een keuze moeten maken tussen vergoedingsrecht, opt-in en opt-out. Verder kijken we naar het effect van voorlichting.

VRAAG 4:
Wat is het draagvlak onder beeldmakers voor het vergoedingsrecht, opt-in en opt-out?

We hebben drie keer gemeten hoe mensen tegenover het vergoedingsrecht en andere mogelijkheden voor een regeling staan:

1. Eerst hebben we beeldmakers na een korte uitleg van definities gevraagd hoe wenselijk ze vergoedingsrecht, opt-out en opt-in vinden in een toekomstige regeling [V22];
2. Vervolgens hebben we de voor- en nadelen[4] die de Federatie Beeldrechten ziet in vergoedingsrecht, opt-out en opt-in gedeeld als voorlichting, en nogmaals gevraagd hoe wenselijk beeldmakers de opties vinden [V23-V25];
3. Als laatste hebben we beeldmakers gevraagd te kiezen tussen de drie opties voor regelingen [V26].

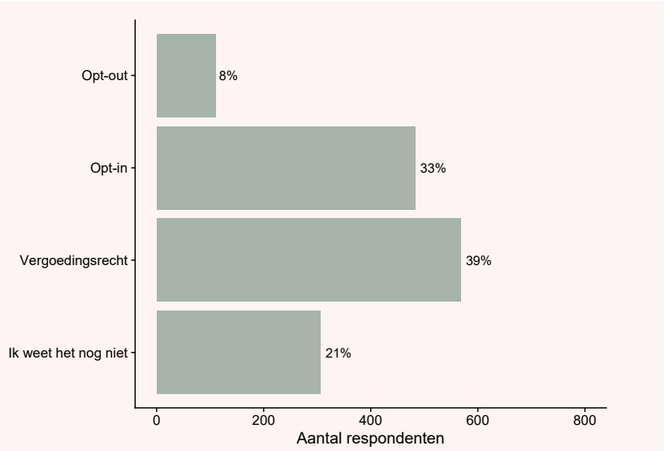
De wenselijkheid van de drie opties in een nieuwe regeling is gescoord van 1 (helemaal niet wenselijk) tot 4 (heel wenselijk). In Figuur 2.2 is te zien hoe wenselijk beeldmakers iedere optie voor een regeling vóór (links) en ná (rechts) de voorlichting vinden. Vergoedingsrecht is in beide gevallen minder wenselijk dan opt-in, maar meer wenselijk dan opt-out. Opvallend is dat elke optie ná voorlichting minder wenselijk gevonden wordt dan vóór de voorlichting. Bij de voorlichting zijn voor- en nadelen van elke optie beschreven. Dat alle opties minder wenselijk worden na voorlichting betekent waarschijnlijk dat de beeldmakers de nadelen van de verschillende opties zwaarder meewegen dan de voordelen.

De afname in wenselijkheid na voorlichting is voor iedere optie statistisch significant.[5] Het grootste verschil is dat de beeldmakers opt-in minder wenselijk vinden na voorlichting over de voor- en nadelen. Daarmee komt de wenselijkheid van vergoedingsrecht dichter bij de wenselijkheid van opt-in.

Na het beoordelen van de wenselijkheid per optie en het lezen van alle voor- en nadelen, vragen we de beeldmakers een keuze te maken: “Als je nu zou moeten kiezen tussen de drie mogelijkheden die we hebben beschreven, welke zou je dan kiezen?” Hierbij konden ze ook kiezen voor een “Ik weet het nog niet”-optie. Hier is vergoedingsrecht

4 Zie Hoofdstuk 1 voor de voor- en nadelen per optie.
5 Op basis van *paired-samples t-tests*.

Figuur 2.3
Welke regeling kiezen de deelnemende beeldmakers uiteindelijk?

Tabel 2.2
Keuzeverdeling per vakgebied; beeldmakers kunnen in meerdere vakgebieden werken

Vakgebied	Aantal	Opt-out	Opt-in	Vergoedingsrecht	Ik weet het nog niet
Fotografie	639	7,5%	26,4%	46,6%	19,4%
Analoge beeldende kunst	572	8,4%	33,0%	35,0%	23,6%
Illustratie	492	6,5%	37,2%	35,4%	20,9%
Grafische vormgeving	416	8,2%	33,4%	37,3%	21,2%
Digitale beeldende kunst	220	9,1%	33,6%	32,3%	25,0%
Audiovisueel	125	7,2%	33,6%	44,8%	14,4%
Animatie	106	5,7%	42,5%	26,4%	25,5%
Industrieel ontwerp	72	12,5%	36,1%	25,0%	26,4%

de winnaar, waarbij 39% van de mensen voor vergoedingsrecht kiest, tegenover 33% voor opt-in (Figuur 2.3). Opt-in wordt dan misschien als meer wenselijk gezien, maar mensen maken mogelijk uiteindelijk de meer praktische keuze, aangezien bij de voorlichting duidelijk werd dat opt-in moeilijk uitvoerbaar is. Opt-out wordt door slechts 8% gekozen, en ook een substantieel deel van de beeldmakers (21%) kan nog geen keuze maken.

VRAAG 5A:
Welke beeldmakers steunen het vergoedingsrecht in meer of mindere mate, en wat zijn hier mogelijke verklaringen voor? [6]

Vergoedingsrecht is dus samengenomen de meest populaire keuze onder de deelnemende beeldmakers. De keuze verschilt echter mogelijk tussen groepen beeldmakers. In Tabel 2.2 staat per vakgebied hoe de beeldmakers zich per discipline over de vier opties verdelen. Belangrijke kanttekening hier is dat de beeldmakers voor een groot deel niet exclusief in te delen zijn in de vakgebieden, omdat ongeveer de helft meerdere disciplines heeft opgegeven. Dit betekent bijvoorbeeld dat we kunnen concluderen dat 47% van de beeldmakers die (mede) fotografie gebruiken als medium voor het vergoedingsrecht kiest. Het is echter lastig om harde conclusies te trekken over bijvoorbeeld fotografen versus grafisch vormgevers, omdat dezelfde persoon in deze twee groepen kan zitten. De tabel geeft dus een indicatie van hoe mensen die een bepaald medium gebruiken in hun werk de verschillende opties steunen.

Vergoedingsrecht is het meest populair onder beeldmakers die fotografie of audiovisueel hebben opgegeven als vakgebied. Steun voor het vergoedingsrecht varieert sterk tussen de vakgebieden, waarbij de minste steun komt vanuit animatie en industrieel ontwerp die beide vaker opt-in kiezen. Steun voor opt-out is bij alle vakgebieden laag (tussen de 6% en de 13%).

Er is dus variatie tussen de vakgebieden wat betreft de keuze voor het vergoedingsrecht en de andere opties. Dit zou ook te maken kunnen hebben met wie in de verschillende vakgebieden werken: jongere of juist oudere beeldmakers, mensen met meer of minder ervaring met GenAI, etc. De verdeling van keuzes in Tabel 2.2 betreft ruwe percentages, waarbij geen rekening wordt gehouden met deze mogelijke verschillen. Verder kunnen we toetsen of de verschillen statistisch significant zijn.

Welke beeldmakers de grootste kans hebben om voor vergoedingsrecht te kiezen kunnen we toetsen met een zogeheten logistische regressieanalyse. Hiermee maken we een voorspellend statistisch model, waarbij de kans dat een beeldmaker kiest voor het vergoedingsrecht (tegenover alle andere opties) voorspeld wordt aan de hand van kenmerken zoals discipline, leeftijd en ervaring met GenAI. Belangrijk is dat deze kenmerken tegelijkertijd kunnen worden getoetst, om te kunnen concluderen welke het meest belangrijk zijn in het voorspellen van draagvlak voor vergoedingsrecht.

Met het regressiemodel is het effect getoetst van de kenmerken van beeldmakers op keuze voor het vergoedingsrecht. We hebben daarvoor de volgende kenmerken getoetst: Discipline, leeftijd, werkervaring, regio, aandeel inkomen uit beeldmakerspraktijk, aansluiting bij Pictoright, gebruik van Opt Out Now![7], gebruik van GenAI en optimisme over effect van GenAI op inkomen.

Er springen vijf kenmerken uit als statistisch significante voorspellers van de keuze voor het vergoedingsrecht, namelijk[8]:

- **Vakgebied fotografie:** Beeldmakers die (mede) als fotograaf werken kiezen vaker voor het vergoedingsrecht, ook rekening houdend met leeftijd, gebruik van GenAI, etc.
- **Aangesloten bij Pictoright:** Beeldmakers die lid zijn van Pictoright kiezen vaker voor het vergoedingsrecht dan beeldmakers die niet zijn aangesloten bij Pictoright. Mogelijk heeft deze groep door hun ervaring met Pictoright meer vertrouwen in en beter begrip van het vergoedingsrecht.
- **GenAI-gebruik:** Mensen die ervaring hebben met GenAI en dit in hun werk als beeldmaker gebruiken kiezen vaker voor het vergoedingsrecht dan mensen die GenAI niet gebruiken.
- **Optimisme tegenover GenAI:** Beeldmakers die optimistisch zijn over het effect van GenAI op hun toekomstige inkomsten kiezen eerder voor vergoedingsrecht dan beeldmakers die daar pessimistisch of onzeker over zijn.
- **Leeftijd:** Steun voor het vergoedingsrecht neemt toe met leeftijd. Hoe ouder de beeldmaker, hoe vaker deze kiest voor het vergoedingsrecht.

Deze vijf kenmerken van beeldmakers voorspellen op zichzelf de keuze voor vergoedingsrecht, rekening houdend met alle andere kenmerken. Het effect van aansluiting bij Pictoright wordt dus bijvoorbeeld niet gedreven door verschillen in leeftijd of discipline. De vijf kenmerken blijven stabiele voorspellers in verschillende variaties van het model. Naast de bovenstaande effecten zijn er nog een paar disciplines die mogelijk de keuze voor het vergoedingsrecht beïnvloeden, maar dit kunnen we met minder zekerheid concluderen. Naast fotografen kiezen audiovisuele beeldmakers mogelijk ook vaker voor vergoedingsrecht, en kiezen

6 De analyses die we uitvoeren om onderzoeksvraag 5 te beantwoorden zijn gedaan met de respondenten die alle benodigde vragen beantwoord hebben om de relatie tussen de kenmerken van beeldmakers en de uiteindelijke keuze te toetsen. We werken daardoor voor deze onderzoeksvraag met n = 1.420 beeldmakers, in plaats van alle 1.467 beeldmakers die bij de andere onderzoeksvragen worden geanalyseerd. De beschrijvende Tabellen 2.2 en 2.4 in deze paragraaf zijn wel op alle 1.467 beeldmakers gebaseerd; de 1.420 betreft de regressieanalyses.

7 De meeste beeldmakers die gebruikmaken van een opt-out gebruiken Opt Out Now!. De resultaten van deze analyse zijn hetzelfde als we gebruik van een opt-out (Opt Out Now! of een andere) in het model toetsen.

8 Deze vijf kenmerken zijn statistisch significante voorspellers van de keuze van vergoedingsrecht. De resultaten die we in dit rapport presenteren zijn gebaseerd op een model met alleen deze significante voorspellers: zie Bijlage 2 voor de uitkomsten van het model. Er zijn ook modellen getoetst met meer kenmerken, die zelf geen (betrouwbare) significante voorspeller bleken en die ook de uitkomsten van de voorspellers in het uiteindelijke model niet of nauwelijks beïnvloeden.

Tabel 2.3
Kans dat beeldmakers kiezen voor vergoedingsrecht per groep beeldmakers

	Voorspelde kans		Verschil (in procentpunten)	
Kenmerk	**Kans**	**95% BI**	**Verschil**	**95% BI**
Discipline				
Werkt (mede) als fotograaf	45,3%	[41,4%; 49,2%]	+11,5	[6,4; 16,7]
Werkt niet als fotograaf	33,8%	[30,5%; 37,1%]		
Pictoright-lidmaatschap				
Lid	42,5%	[39,3%; 45,7%]	+9,7	[4,4; 15,0]
Geen lid	32,8%	[28,7%; 36,8%]		
GenAI-gebruik				
Gebruikt GenAI	42,8%	[38,7%; 46,9%]	+6,4	[1,1; 11,8]
Gebruikt geen GenAI	36,4%	[33,2%; 39,6%]		
Verwacht effect GenAI op inkomen				
Optimistisch	43,3%	[39,0%; 47,6%]	+6,7	[1,4; 12,0]
Niet optimistisch	36,6%	[33,5%; 39,6%]		
Leeftijd				
Per 10 jaar ouder			+3,9	[2,0; 5,8]

Tabel 2.4
Beschrijving van beeldmakers die kiezen voor opt-in (n=483) en vergoedingsrecht (n=568)

Kenmerk	**Opt-in**	**Vergoedingsrecht**
Leeftijd (gemiddeld)	50,9 jr	58,3 jr
Lid van Pictoright	56%	70%
Werkt (mede) als fotograaf	35%	52%
Gebruikt GenAI	38%	43%

Percentages geven per groep het aandeel beeldmakers met het betreffende kenmerk.

beeldmakers die gebruik maken van animatie en industrieel ontwerp juist minder vaak voor vergoedingsrecht.[9] Fotografie blijft echter de meest robuuste voorspeller wat betreft discipline. Werkervaring, regio, aandeel inkomen uit beeldmakerspraktijk en gebruik van Opt Out Now! waren geen significante voorspellers voor de keuze voor vergoedingsrecht.

In Tabel 2.3 staat een overzicht van de voorspelde kans dat beeldmakers voor het vergoedingsrecht kiezen voor de vijf best voorspellende kenmerken. Daarnaast is ook het verschil in voorspelde kans tussen de groepen te zien. Bijvoorbeeld: Beeldmakers die (mede) fotografie gebruiken hebben 45,3%[10] kans om voor vergoedingsrecht te kiezen, tegenover 33,8% voor beeldmakers die geen gebruik maken van fotografie. Dat is een verschil van 11,5 procentpunten. Het effect van leeftijd is als volgt te interpreteren: Steun voor het vergoedingsrecht neemt met leeftijd toe, waarbij elke 10 jaar overeenkomt met ongeveer 4 procentpunten meer steun voor het vergoedingsrecht. In de tabel staan ook de betrouwbaarheidsintervallen van de uitkomsten. Dit komt neer op een ondergrens en een bovengrens van de schatting.

VRAAG 5B:
Wat voorspelt de keuze voor opt-in en opt-out?

De andere keuzes naast vergoedingsrecht kunnen ook voorspeld worden aan de hand van de beeldmakerskenmerken: Discipline, leeftijd, werkervaring, regio, aandeel inkomen uit beeldmakerspraktijk, lidmaatschap Pictoright, gebruik van Opt Out Now!, gebruik van GenAI en optimisme over effect van GenAI op inkomen. Hiervoor wordt per uitkomst een binomiale logistische regressie uitgevoerd (bijvoorbeeld: kiest voor opt-in of kiest voor één van de andere opties).

Als we in plaats van de keuze voor vergoedingsrecht de keuze voor opt-in voorspellen met een logistische regressie zien we deels het tegenovergestelde resultaat. Hoe jonger de beeldmaker, hoe groter de kans op keuze voor opt-in, en fotografen kiezen significant minder vaak voor opt-in dan andere disciplines. De meest duidelijke verschillen tussen de kiezers voor opt-in en voor een vergoedingsrecht zijn dus leeftijd en fotografie als vakgebied. Verder kiezen mensen die Opt Out Now! gebruiken vaker voor opt-in dan de andere opties.

Opt-in en vergoedingsrecht waren beide relatief populaire keuzes, waarbij vergoedingsrecht het net wint van opt-in. Als deze twee groepen direct vergeleken worden, zijn de verschillen duidelijk: Beeldmakers die opt-in kiezen zijn jonger dan beeldmakers die vergoedingsrecht kiezen, zijn minder vaak lid van Pictoright, geven minder vaak fotografie op als discipline en gebruiken minder vaak GenAI in hun werk. In Tabel 2.4 worden de kenmerken van de beeldmakers die kiezen voor opt-in naast de kenmerken van beeldmakers die voor het vergoedingsrecht kiezen gezet ter illustratie.[11]

Opt-out was over het algemeen de minst populaire keuze. Omdat de groep opt-outkiezers zo klein is, is het lastig om op betrouwbare wijze te voorspellen wie deze optie kiest. De logistische regressie geeft een indicatie dat opt-out vaker wordt gekozen door beeldmakers die zelf geen gebruik maken van GenAI, en door beeldmakers die gebruikmaken van Opt Out Now!.[12]

Als laatste hangt de keuze voor “ik weet het niet” samen met minder optimisme over het effect van GenAI op iemands inkomen, minder gebruik van Opt Out Now! en hogere leeftijd. Qua discipline kiezen digitaal beeldende kunstenaars vaker voor weet ik niet en audiovisuele beeldmakers minder vaak voor ik weet het niet.

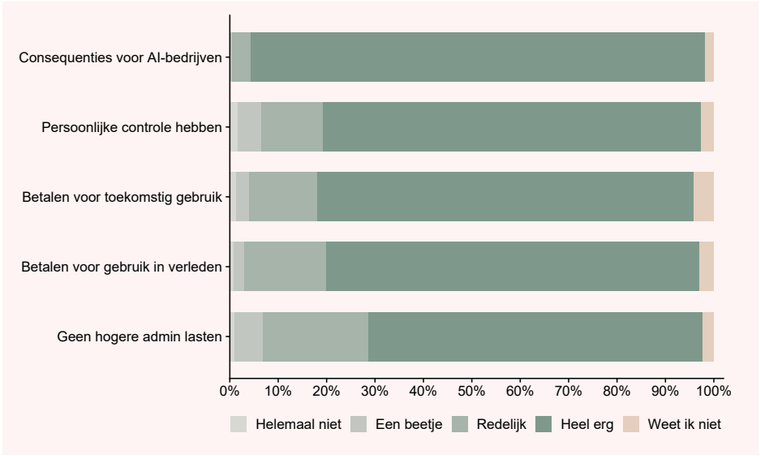
VRAAG 6:
In hoeverre hangt afwijzing van het vergoedingsrecht samen met minder kennis/ervaring van GenAI? Heeft voorlichting over de verschillende regelingen een effect op de keuze?

Mensen kiezen minder vaak voor vergoedingsrecht als ze GenAI zelf niet gebruiken. Minder ervaring met GenAI hangt dus inderdaad samen met afwijzing van het vergoedingsrecht. Daarnaast lijkt er mogelijk een effect te zijn van voorlichting over de verschillende opties voor een nieuwe regeling. Bij de voorlichting in dit onderzoek zijn de voor- en nadelen benoemd van deze opties, waarna ze alle drie (opt-out, opt-in en vergoedingsrecht) vervolgens minder wenselijk werden gevonden. Waarschijnlijk wegen de in dit onderzoek genoemde nadelen van de opties dus zwaarder voor de beeldmakers dan de voordelen.

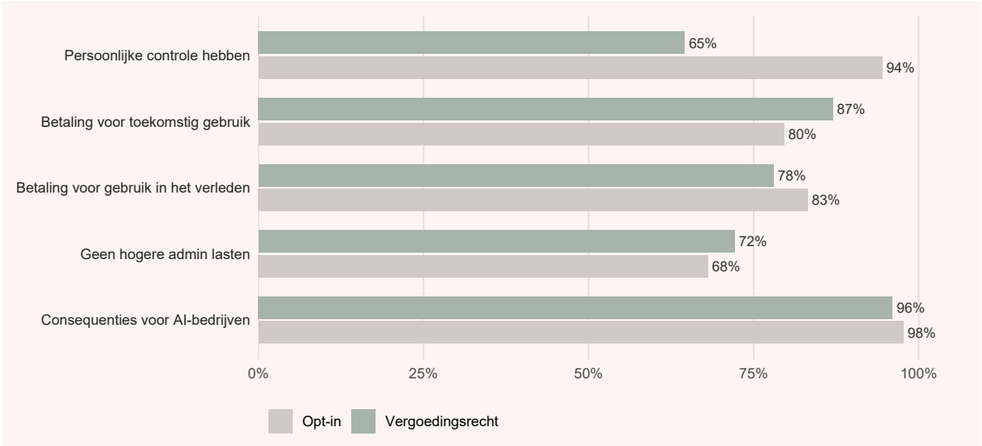
Het effect van voorlichting is mogelijk ook terug te zien in het feit dat respondenten uiteindelijk niet het vaakst kiezen voor de volgens hen meest wenselijke versie van een nieuwe regeling: opt-in. Beeldmakers in dit onderzoek kozen na het overwegen van alle voor- en nadelen uiteindelijk het vaakst voor het vergoedingsrecht. Het grote nadeel dat benadrukt werd van opt-in is dat het lastig uitvoerbaar is: in beginsel een goede optie, maar waarschijnlijk gebruiken AI-bedrijven in werkelijkheid nog gewoon beeld zonder daarvoor eerst toestemming te krijgen. Bij vergoedingsrecht wordt beeld ook gebruikt door AI-bedrijven, maar er staat dan wel een gegarandeerde vergoeding tegenover. Het duidelijk benoemen van een combinatie van de voor- en nadelen van alle opties voor een toekomstige regeling kan bijdragen aan een

9 De effecten van deze andere disciplines zijn in verschillende versies van modellen net wel of net niet statistisch significant. Het effect van fotografie als discipline is stabiel, ongeacht welke andere variabelen er in het model zitten.
10 Eerder was te zien in Tabel 2.2 dat 47% van de (mede) fotografen kiest voor het vergoedingsrecht: dit was het ruwe percentage. De voorspelde waarde van 45,3% in Tabel 2.3 is gecorrigeerd voor de andere factoren in het model.
11 Deze vier kenmerken zijn de enige significante voorspellers in een logistische regressie waarbij de keuze tussen vergoedingsrecht en opt-in getoetst wordt aan de hand van alle kenmerken.
12 Deze kenmerken zijn significante voorspellers in een logistische regressie, waarbij de keuze tussen opt-out en alle andere opties getoetst wordt. Voorzichtigheid is geboden bij het interpreteren van deze uitkomst, aangezien de groep die voor opt-out heeft gekozen klein is.

Figuur 2.4
Hoe belangrijk vind je deze aspecten voor een nieuwe richtlijn voor gebruik van het werk van beeldmakers door AI-bedrijven?

Figuur 2.5
Percentage van beeldmakers dat een aspect "heel erg belangrijk" vindt in een toekomstige regeling, apart voor kiezers van opt-in (grijs) en vergoedingsrecht (groen)

keuze voor het vergoedingsrecht, ook als deze in theorie niet als de meest wenselijke optie gezien wordt.

VRAAG 7:
Welke aspecten van een toekomstige regeling vinden beeldmakers het meest belangrijk?

Helemaal aan het einde van de enquête, nadat beeldmakers hun keuze voor een optie gemaakt hadden, volgde nog een afsluitende vraag. Deze vraag ging over het belang van verschillende aspecten van een mogelijke toekomstige regeling, zoals controle hebben over wat wel en niet gebruikt wordt en betaald worden voor het gebruik van je werk door GenAI. Het belang van elk aspect staat weergegeven in Figuur 2.4: van meest belangrijk naar minst belangrijk. Alle genoemde aspecten worden door de grote meerderheid van de beeldmakers "heel erg belangrijk" gevonden.

Om enig inzicht te krijgen in de mogelijke drijfveren van mensen die kiezen voor het vergoedingsrecht of opt-in (de twee vaakst gekozen opties in dit onderzoek), toont Figuur 2.5 de verschillen tussen deze beeldmakers. De aspecten staan getoond van het grootste verschil tussen de twee groepen, naar het kleinste verschil. Hieruit blijkt dat beeldmakers die voor opt-in hebben gekozen vaker aangeven dat ze het heel erg belangrijk vinden dat ze persoonlijke controle hebben over wat wel en niet wordt gebruikt door GenAI-bedrijven: 94%, tegenover 65% van de beeldmakers die kozen voor het vergoedingsrecht. Persoonlijke controle behouden is dus mogelijk een belangrijke motivatie bij de keuze voor opt-in. Bij de andere aspecten van een toekomstige regeling, zoals betaling voor gebruik of consequenties voor AI-bedrijven bij niet-naleving, zijn de verschillen kleiner. Bijna iedereen vindt die aspecten heel erg belangrijk, ongeacht of ze kiezen voor opt-in of vergoedingsrecht.

2.5
CONCLUSIE ENQUÊTE

Het vergoedingsrecht blijkt de vaakst gekozen optie onder deelnemende beeldmakers in dit onderzoek, gevolgd door opt-in en met opt-out als duidelijk minst populaire keuze. Het draagvlak voor de drie opties verschilt echter tussen groepen beeldmakers.

Het vergoedingsrecht heeft het meeste draagvlak onder fotografen, oudere beeldmakers, beeldmakers die zelf ervaring hebben met GenAI, beeldmakers die optimistischer zijn over het effect van GenAI op hun inkomen in de toekomst, en beeldmakers die zijn aangesloten bij Pictoright. Dit verklaart ook deels waarom het vergoedingsrecht uiteindelijk het vaakst werd gekozen in dit onderzoek, aangezien de steekproef relatief oud is en er veel fotografen hebben deelgenomen.

Opt-in wordt juist vaker gekozen door jongere beeldmakers en beeldmakers die geen fotografie als vakgebied hebben. Mogelijk hechten beeldmakers die kiezen voor opt-in meer belang aan persoonlijke controle bij het bepalen van wat er wel en niet gebruikt mag worden door GenAI-bedrijven. Als laatste is draagvlak voor opt-out relatief laag, en is er nog een substantiële groep (21%) die nog geen keuze kan maken.

Daarnaast kiezen de beeldmakers in dit onderzoek uiteindelijk niet het vaakst voor de optie die ze als het meest wenselijk hebben beoordeeld. Opt-in is de meest wenselijke optie, maar meer beeldmakers in dit onderzoek kozen uiteindelijk voor de optie die waarschijnlijk makkelijker is in de uitvoering: vergoedingsrecht. Voorlichting over opties voor een toekomstige regeling lijkt daarmee samen te hangen met wat beeldmakers kiezen.

BIJLAGE 1 VRAGENLIJST

Waarom deze enquête, en waarom nu?

De Europese Unie evalueert dit jaar de auteursrechtregels die zijn vastgelegd in de DSM-richtlijn, de Europese auteursrechtwet uit 2019. In die wet staan onder andere regels over hoe AI-bedrijven mogen omgaan met auteursrechtelijk beschermd beeldmateriaal bij het trainen van hun modellen.

De uitkomst van deze evaluatie is belangrijk voor jou als beeldmaker of vertegenwoordiger van een beeldmaker. Het bepaalt namelijk of en hoe je jezelf kunt verzetten tegen dit gebruik, bijvoorbeeld via Opt Out Now! en of je recht hebt op een vergoeding. Daarnaast verplicht dezelfde richtlijn social media platforms om een licentie te regelen voor het gebruik van professioneel beeldmateriaal op hun platforms (#eerlijkdelensocialmedia).

Jouw stem telt

Federatie Beeldrechten vertegenwoordigt jou als beeldmaker bij de herziening van de DSM-richtlijn. Wat je invult in deze enquête helpt ons in de lobby om mede te bepalen hoe big tech-bedrijven in de toekomst met jouw werk mogen omgaan én hoe sterk organisaties als Pictoright staan om die regels ook daadwerkelijk te handhaven.

In deze enquête vragen we naar vier onderwerpen, het invullen duurt ongeveer 15 minuten:

- Jezelf en je werk
- Ervaring met generatieve AI (GenAI)
- Effect van GenAI op jouw inkomen en werk
- Visie op eerlijk gebruik van jouw beelden

De enquête kan t/m 18 mei 2026 ingevuld worden.

Je kunt de enquête ook invullen als je heel weinig weet of te maken hebt met GenAI. Het helpt ons om te weten hoe groot deze groep beeldmakers is en hoe zij tegen dit onderwerp aankijken. Bij veel vragen is daarom een "Weet ik niet" optie beschikbaar.

Belangrijk: Er zijn verschillende soorten AI. We hebben het in deze enquête specifiek over Generatieve AI, of GenAI. GenAI is software die zelf nieuwe inhoud kan maken — zoals teksten, afbeeldingen, muziek of video's — op basis van een opdracht (prompt) die je intypt. Deze software is getraind op enorme hoeveelheden bestaand materiaal. We lichten GenAI en gerelateerde concepten tijden de enquête verder toe.

Heb je eerder een vergelijkbare enquête ingevuld? We vragen je deze toch opnieuw in te vullen — alleen met actuele gegevens staan we sterk in Brussel.

Vragen en opmerkingen over deze enquête kun je mailen naar:
federatiebeeldrechten@pictoright.nl

De Federatie Beeldrechten is een samenwerkingsverband tussen de auteursrechtenorganisatie en de zeven beroepsorganisaties die de belangen van beeldmakers behartigen. Binnen de federatie zetten zij zich samen in voor een betere auteursrechtelijke positie van deze makers.

BLOK 1: VRAGEN OVER JEZELF EN JE WERK

1. Wat is je leeftijd?

2. Waar werk je voornamelijk? (kies provincie uit lijst)

3. Hoeveel jaar werkervaring heb je als beeldmaker?

- ◯ Minder dan 5 jaar
- ◯ 5 tot 10 jaar
- ◯ 10 tot 20 jaar
- ◯ Meer dan 20 jaar

4. Wat is je vakgebied? Je kunt meerdere opties aanvinken. Kies de optie(s) die het beste bij je werk past (of passen).

Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Beeldende kunst, voornamelijk analoog (zoals schilder, beeldhouwer, etc.)
- ☐ Beeldende kunst, voornamelijk digitaal (videokunst, digitale schilderkunst, etc.)
- ☐ Fotografie
- ☐ Illustratie
- ☐ Animatie
- ☐ Grafisch ontwerp
- ☐ Industrieel- /productontwerp
- ☐ Audiovisueel

5. Hoe werk je als beeldmaker?

Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Zelfstandig zonder personeel (zzp'er) - autonoom
- ☐ Zelfstandig zonder personeel (zzp'er) - in opdracht
- ☐ Werknemer in loondienst
- ☐ Werkgever/directeur van bedrijf met personeel
- ☐ (Rechts)persoon die rechten beheert van (overleden) beeldmaker
- ☐ Student

6. Welk percentage van je totale jaarinkomen is afkomstig uit werk als beeldmaker?

- ◯ meer dan 75%
- ◯ tussen de 51% en de 75%
- ◯ tussen de 26% en de 50%
- ◯ 25% of minder

7. Bij welke van de onderstaande organisaties ben je aangesloten?

Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ BBK
- ☐ BNO
- ☐ BOK
- ☐ DuPho
- ☐ Kunstenbond
- ☐ NVJ-NVF
- ☐ Pictoright
- ☐ Platform BK
- ☐ Ik ben niet aangesloten bij een van de bovenstaande organisaties

8. Welke van de onderstaande social media platforms gebruik je voor je werk als beeldmaker?

Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Facebook
- ☐ Instagram
- ☐ Tiktok
- ☐ LinkedIn
- ☐ Pinterest
- ☐ X
- ☐ Anders, namelijk
- ☐ Tumblr
- ☐ Bluesky
- ☐ Mastodon
- ☐ Pixelfed
- ☐ Reddit

9. Hoe gebruik je sociale media in je werk als beeldmaker?

Meerdere antwoorden mogelijk.

- [ ] Om mijn werk te tonen
- [ ] Actief als marketingtool om mijn werk te promoten aan opdrachtgevers/kopers
- [ ] Voor contact en uitwisseling met volgers en/of andere makers (community building)
- [ ] Ik gebruik social media content bij het creëren van nieuw beeld/werk
- [ ] Anders, namelijk...

BLOK 2: ALGEMENE KENNIS EN GEBRUIK VAN GEN AI

10. **AI** staat voor artificiële intelligentie: software die taken uitvoert waarvoor normaal menselijk denkvermogen nodig is, zoals het herkennen van gezichten op foto's, het automatisch taggen van beelden of het filteren van content.

Generatieve AI of **GenAI** gaat een stap verder: dat is software die zelf nieuwe inhoud kan maken — zoals teksten, afbeeldingen, muziek of video's — op basis van een opdracht (prompt) die je intypt.

Bekende voorbeelden met betrekking tot het genereren van beeld zijn; Midjourney, DALL-E en Adobe Firefly.

Hoe goed ben je (naar eigen inschatting) op de hoogte van de recente ontwikkelingen op het gebied van GenAI?

- ◯ Niet op de hoogte
- ◯ Een beetje op de hoogte
- ◯ Redelijk op de hoogte
- ◯ Goed op de hoogte
- ◯ Weet ik niet

11. Sommige makers nemen maatregelen om duidelijk te maken dat AI-bedrijven hun werk niet mogen gebruiken om AI-programma's te trainen, zonder dat daarvoor toestemming is gevraagd of een vergoeding wordt betaald. Dit heet een **opt-out**: je geeft dan aan dat jouw werk niet gebruikt mag worden.

In hoeverre ben je op de hoogte van wat een 'opt-out' is en hoe het werkt?

- ◯ Niet op de hoogte
- ◯ Een beetje op de hoogte
- ◯ Redelijk op de hoogte
- ◯ Goed op de hoogte
- ◯ Weet ik niet

12. Er zijn verschillende manieren om een opt-out toe te passen. Hieronder staat een aantal veelgebruikte methodes. Geef per methode aan of je ermee bekend bent, en of je deze zelf gebruikt (of hebt gebruikt).

Gebruik je een methode die niet in de lijst staat? Dan kun je die onderaan zelf toevoegen.

	Nooit van gehoord	Wel van gehoord, niet gebruikt	Ik gebruik(te) deze opt-out
AI opt-out now!	◯	◯	◯
TDM reservation protocol (TDMRep)	◯	◯	◯
C2PA TDM Assertions	◯	◯	◯
AI.txt	◯	◯	◯
Do not train registry (Spawning AI)	◯	◯	◯
JPEG Trust core foundation V2	◯	◯	◯
TDM.ai protocol (Liccium)	◯	◯	◯
Open Rights Data Exchange	◯	◯	◯
Robots.txt	◯	◯	◯

Ik gebruik een andere opt-out, namelijk:

13. Opt-out mogelijkheden zijn bedoeld om te voorkomen dat AI-bedrijven het werk van beeldmakers gebruiken.

In hoeverre denk je dat deze opt-outs in de praktijk daadwerkelijk beeldmakers beschermen tegen het gebruik van hun werk door AI-bedrijven?

- ◯ Opt-outs beschermen beeldmakers helemaal niet
- ◯ Opt-outs beschermen beeldmakers een beetje
- ◯ Opt-outs beschermen beeldmakers redelijk
- ◯ Opt-outs beschermen beeldmakers goed
- ◯ Weet ik niet

14. Maak je gebruik van GenAI in je werk als beeldmaker? Of heb je wel eens gebruik gemaakt van GenAI in je werk als beeldmaker?

Denk aan: Bewerken van beeld, genereren van beeld (ter inspiratie of als eindproduct), maken van promotiemateriaal, genereren van tekst of code, etc.

Als je "Nee" antwoord slaan we verdere vragen over het gebruik van GenAI over.

- ◯ Ja
- ◯ Nee

AANVULLENDE VRAGEN GEBRUIK GEN AI

15. Hoe gebruik je GenAI in je werk als beeldmaker?

	Nooit	Soms (minder dan 1 keer per maand)	Regelmatig (1 tot 3 keer per maand)	Vaak (wekelijks of vaker)
Bewerken of verfijnen van beeld	○	○	○	○
Genereren van beeld ter inspiratie	○	○	○	○
Genereren van beeld als eindproduct - combinatie van GenAI en andere technieken	○	○	○	○
Genereren van beeld als eindproduct - alleen met GenAI prompts	○	○	○	○
Genereren van promotiemateriaal	○	○	○	○
Bewerken/genereren van tekst	○	○	○	○
Bewerken/generen van code	○	○	○	○
Ander soort gebruik	○	○	○	○

Indien je GenAI voor een andere toepassing gebruikt, hier ruimte voor korte toelichting:

16. Van welke GenAI programma's maak je gebruik in je werk als beeldmaker?

Meerdere antwoorden mogelijk.

- ☐ Adobe Firefly
- ☐ ChatGPT
- ☐ Claude
- ☐ DALL-E
- ☐ Gemini
- ☐ LeChat
- ☐ Midjourney
- ☐ Stable Diffusion
- ☐ Anders, namelijk....

17. OPTIONELE OPEN VRAAG

Kun je een kort en concreet voorbeeld geven van hoe je GenAI gebruikt in je werk als beeldmaker?

Met deze voorbeelden kunnen we een betere voorstelling maken van hoe beeldmakers GenAI inzetten in hun werk.

BLOK 3: VISIE OP GEN AI - KANSEN EN BEDREIGINGEN

18. Op welke manier denk je dat GenAI jouw inkomen als beeldmaker heeft beïnvloed in de **afgelopen vijf jaar**?

Probeer in te schatten hoeveel lager of hoger je ongeveer denkt dat je inkomen is geweest door ontwikkelingen in GenAI. Als je dit niet kunt inschatten, kies dan de meest rechtse optie "Weet ik niet".

-30% of meer	-20%	-10%	Geen verandering	+10%	+20%	+30% of meer	Weet ik niet
○	○	○	○	○	○	○	○

19. Heb je ooit geprobeerd om een AI-programma een beeld in de stijl van jouw werk te laten maken?

- ○ Ja, en er werd een beeld gegenereerd dat op mijn werk leek
- ○ Ja, maar er kwam geen beeld uit dat op mijn werk leek
- ○ Nee
- ○ Weet ik niet

20. In hoeverre vind je het een probleem dat AI-bedrijven het werk van beeldmakers gebruiken?

Helemaal niet	Een beetje	Redelijk	Heel erg	Weet ik niet
○	○	○	○	○

21. Hoe denk je dat GenAI je werk gaat beïnvloeden in de **komende vijf jaar?** Denk je dat GenAI gaat zorgen voor minder of meer van de onderstaande aspecten in je werk als beeldmaker?

	Veel minder	Minder	Geen verandering	Meer	Veel meer	Weet ik niet
Mijn inkomsten	○	○	○	○	○	○
Mijn werkplezier	○	○	○	○	○	○
De vraag naar mijn werk	○	○	○	○	○	○
Mijn productiviteit	○	○	○	○	○	○

BLOK 4: STEUN VAN OPT-OUT EN VERGOEDINGEN

22. Er zijn verschillende regelingen mogelijk tussen beeldmakers en AI-aanbieders. Die regelingen verschillen in de mate waarin ze recht doen aan twee samenhangende problemen: het gebruik van beelden voor het trainen van AI-modellen, en de concurrentie die de modellen vervolgens vormen voor de beeldmakers zelf. De volgende opties zijn denkbaar:

1. Huidige systeem, '**opt-out**': Hierbij zou het uitgangspunt blijven dat auteursrechtelijk beschermd beeld mag worden gebruikt voor het trainen van AI-modellen, tenzij de maker hier actief bezwaar tegen maakt (een rechtenvoorbehoud of 'opt-out'). Voor online beschikbaar beeld moet dit rechtenvoorbehoud dan 'machineleesbaar' zijn.

2. Een '**opt-in**'-systeem. Hierbij zou het gewone uitgangspunt van het auteursrecht gelden: auteursrechtelijk beschermd beeld mag pas gebruikt worden met de toestemming van de maker. Dat kan bijvoorbeeld door contractuele afspraken te maken met individuele makers of met collectieve beheersorganisaties zoals Pictoright, waar mogelijk een vergoeding tegenover kan staan.

3. Een '**vergoedingsrecht**'. Hierbij zou het uitgangspunt zijn dat auteursrechtelijk beschermd beeld mag worden gebruikt voor het trainen van AI-modellen (net als bij het huidige systeem), maar staat hier een verplichte vergoeding tegenover.

Met de informatie die je nu hebt, in hoeverre vind je deze opties wenselijk in een toekomstige regeling?

	Helemaal niet	Een beetje	Redelijk	Heel erg	Weet ik niet
1. Opt-out	○	○	○	○	○
2. Opt-in	○	○	○	○	○
3. Vergoedingsrecht	○	○	○	○	○

BLOK 5: INFORMATIE OVER VERSCHILLENDE OPTIES

Op de vorige pagina vroegen we je naar je mening over drie mogelijke regelingen tussen GenAI-aanbieders en beeldmakers. Elke optie heeft volgens de Federatie Beeldrechten voor- en nadelen waar je misschien nog niet van op de hoogte was. Op deze pagina lichten we die per optie toe — en vragen we je daarna opnieuw naar je mening.

23.
1. Huidige systeem, '**opt-out**': Hierbij zou het uitgangspunt blijven dat auteursrechtelijk beschermd beeld mag worden gebruikt voor het trainen van AI-modellen, tenzij de maker hier actief bezwaar tegen maakt (een rechtenvoorbehoud of ‘opt-out’). Voor online beschikbaar beeld moet dit rechtenvoorbehoud dan ‘machineleesbaar’ zijn.

Toelichting: Het is momenteel nog onduidelijk wat dit precies betekent en hoe dit in de praktijk functioneert. Niet alleen is er veel onduidelijkheid over op welke manieren een rechtenvoorbehoud gemaakt kan worden of wat ‘machineleesbaar’ betekent, ook zijn de opties die wél zijn ontwikkeld vaak niet geschikt voor de beeldsector of leggen beeldmakers een zware administratieve last op. Van de opties die wél voor beeldmakers geschikt zijn, zoals Opt Out Now!, daarvan is het onduidelijk of AI-bedrijven deze daadwerkelijk respecteren en of zij dit ook met terugwerkende kracht toepassen. Ze zijn niet transparant in het delen van hun trainingsproces.

Bovendien kunnen sommige technische opt-outs consequenties hebben voor je vindbaarheid door zoekmachines en op online platforms: deze kan worden beperkt, omdat AI in veel gevallen onderdeel is van zoekfuncties en algoritmes. Dit kan negatief uitpakken voor de verspreiding van jouw werk.

Momenteel geeft nog geen enkele opt-out de garantie dat jouw werk daadwerkelijk niet wordt gebruikt voor de training van GenAI.

Na het lezen van deze toelichting, in hoeverre vind je een '**opt-out**' systeem wenselijk in een toekomstige regeling?

Helemaal niet	Een beetje	Redelijk	Heel erg	Weet ik niet
◯	◯	◯	◯	◯

24.

2. Een '**opt-in**'-systeem. Hierbij zou het gewone uitgangspunt van het auteursrecht gelden: auteursrechtelijk beschermd beeld mag pas gebruikt worden met de toestemming van de maker. Dat kan bijvoorbeeld door contractuele afspraken te maken met individuele makers of met collectieve beheersorganisaties zoals Pictoright, waar mogelijk een vergoeding tegenover kan staan.

Toelichting: Een nadeel van deze optie is dat dit in de praktijk niet of lastig handhaafbaar is, onder andere vanwege de sterke onderhandelingsmacht van grote tech bedrijven. Hierdoor kan het in de praktijk lastig zijn om tot een regeling te komen die recht doen aan beeldmakers. Daarnaast is het onduidelijk of AI-bedrijven zich er echt aan zullen houden: ze zijn weinig transparant over hun trainingsproces. Controleren of je werk daadwerkelijk niet gebruikt wordt als je geen toestemming geeft is lastig.

Ook kan de kwaliteit van generatieve AI modellen afnemen, wanneer zij minder professionele input krijgen. Dit kan vervelend zijn als je zelf met AI werkt.

Na het lezen van deze toelichting, in hoeverre vind je een '**opt-in**' systeem wenselijk in een toekomstige regeling?

Helemaal niet	Een beetje	Redelijk	Heel erg	Weet ik niet
◯	◯	◯	◯	◯

25.

3. Een '**vergoedingsrecht**'. Hierbij zou het uitgangspunt zijn dat auteursrechtelijk beschermd beeld mag worden gebruikt voor het trainen van AI-modellen (net als bij het huidige systeem), maar hier staat dan een verplichte vergoeding tegenover.

Toelichting: In deze situatie kun je als maker geen bezwaar meer maken tegen het gebruik van jouw werk, maar hier staat dan wel een gegarandeerde vergoeding tegenover. Die vergoeding wordt collectief geïnd en uitbetaald via jouw collectieve beheersorganisatie - voor beeldmakers is dat Pictoright.

Het trainen van AI-modellen blijft in dit scenario toegestaan, wat betekent dat het beperkt of geen invloed zal hebben op de werking van de modellen zelf. Voor jou als maker verandert er dus vooral iets aan de financiële kant. Je hebt geen blokkeringsrecht, maar wel recht op betaling.

Na het lezen van deze toelichting, in hoeverre vind je een '**vergoedingsrecht**' wenselijk in een toekomstige regeling?

Helemaal niet	Een beetje	Redelijk	Heel erg	Weet ik niet
◯	◯	◯	◯	◯

26. Als je nu zou moeten kiezen tussen de drie mogelijkheden die we hebben beschreven, welke zou je dan kiezen?

- ◯ 1. Opt-out
- ◯ 2. Opt-in
- ◯ 3. Vergoedingsrecht
- ◯ Ik weet het nog niet

BLOK 6: BELANGRIJKE ASPECTEN VAN EEN NIEUWE REGELING

27. Hoe belangrijk vind je het dat de volgende aspecten onderdeel zijn van een nieuwe richtlijn voor het gebruik van het werk van beeldmakers door AI-bedrijven?

	Helemaal niet	Een beetje	Redelijk	Heel erg	Weet ik niet
Dat AI-bedrijven makers betalen voor het toekomstige gebruik van hun werk	◯	◯	◯	◯	◯
Dat AI-bedrijven makers alsnog betalen voor het werk dat ze al gebruikt hebben	◯	◯	◯	◯	◯
Dat ik persoonlijk controle heb over wat wel en niet gebruikt mag worden	◯	◯	◯	◯	◯
Dat de nieuwe regels niet voor meer administratieve last zorgen voor mij als maker	◯	◯	◯	◯	◯
Dat de AI-bedrijven zich aan de richtlijn houden en er juridische consequenties zijn voor overtredingen	◯	◯	◯	◯	◯

BEDANKT! EINDE ENQUÊTE

Je bent aan het einde gekomen van deze enquête, bedankt voor het invullen! Klik op "Gereed" om de enquête af te sluiten.

Vragen en opmerkingen over deze enquête kun je mailen naar: federatiebeeldrechten@pictoright.nl

De Federatie Beeldrechten is een samenwerkingsverband tussen de auteursrechtenorganisatie en de zeven beroepsorganisaties die de belangen van beeldmakers behartigen. Binnen de federatie zetten zij zich samen in voor een betere auteursrechtelijke positie van deze makers.

Houd onze website in de gaten voor ontwikkelingen met betrekking tot de DSM-richtlijn.

BIJLAGE 2 TOELICHTING OP RESULTATEN

Groepen beeldmakers: Paragraaf 2.3
In Paragraaf 2.3 vergelijken we verschillende groepen beeldmakers met elkaar op het gebied van kennis en gebruik van GenAI. In een aantal gevallen moeten we de groepen iets anders indelen om te zorgen dat we een goede vergelijking kunnen maken. Dit geldt voor 1) leeftijd, 2) werkervaring, 3) het aandeel van het totale inkomen dat uit hun werk als beeldmaker komt en 4) vakgebied. Hieronder lichten we de groepsindelingen toe die aangepast zijn ten opzichte van de groepen die te zien zijn in de grafieken van Bijlage 3. De totalen tellen niet altijd op tot de volledige steekproef van 1.467, omdat bij leeftijd, werkervaring en inkomensgroepen missende waarden niet zijn weggelaten, en bij vakgebieden zijn de categorieën niet exclusief.

1. De **leeftijdsgroepen** die we vergelijken zijn:
a. t/m 34 jaar (n = 145)
b. 35 t/m 44 jaar (n = 171)
c. 45 t/m 54 jaar (n = 267)
d. 55 t/m 64 jaar (n = 431)
e. 65+ (n = 432)

2. De **werkervaring** van de beeldmakers delen we in drie groepen in:
a. Tot 10 jaar werkervaring (n = 208)
b. 10 tot 20 jaar werkervaring (n = 289)
c. Meer dan 20 jaar werkervaring (n = 964)

3. De **inkomensgroepen** die we vergelijken zijn:
a. Meer dan 50% van inkomen uit beeldmakerspraktijk (n = 802)
b. 50% of minder van hun inkomen komt uit werk als beeldmaker (n = 658)

4. Deelnemende beeldmakers hebben vaak meerdere **vakgebieden** gekozen als primair werkveld. Dit maakt het lastig om de vakgebieden met elkaar te vergelijken. Om toch vergelijkingen te kunnen maken hebben we niet-exclusieve groepen gemaakt: dezelfde persoon kan dus meerdere keren in de vakgebieden voorkomen. Dit heeft wel gevolgen voor de interpretatie van de verschillen tussen vakgebieden. De resultaten van bijvoorbeeld het vakgebied “fotografie” gaan niet over beeldmakers die exclusief fotograaf zijn, maar over beeldmakers die fotografie (mede) gebruiken als medium in hun werk.
a. Fotografie (n = 639)
b. Analoge beeldende kunst (n = 572)
c. Digitale beeldende kunst (n = 220)
d. Illustratie (n = 492)
e. Grafische vormgeving (n = 416)
f. Animatie (n = 103)
g. Industrieel ontwerp (n = 68)
h. Audiovisueel (n = 122)

Logistische regressieanalyse
Logistische regressieanalyses zijn uitgevoerd om te toetsen welke kenmerken van beeldmakers bijdragen aan de keuze voor de verschillende opties. In Hoofdstuk 2 zijn de gemiddelde marginale effecten gepresenteerd, ofwel het verschil in kans dat beeldmakers met bepaalde kenmerken voor het vergoedingsrecht kiezen. Deze effecten zijn berekend met het R-pakket marginaleffects (Arel-Bundock, Greifer en Heiss, 2024)[13].

De gemiddelde marginale effecten in de hoofdtekst zijn gebaseerd op onderstaand regressiemodel. De Odds Ratios (ORs) zijn de exponenten van de regressiecoëfficiënten. Een p-waarde van minder dan 0,05 wordt als statistisch significant beschouwd.

Predictor	OR	95% CI	p-waarde
Leeftijd (per 10 jaar)	1,19	1,09 – 1,29	<0,001
Pictoright-lid	1,54	1,22 – 1,96	<0,001
Gebruikt GenAI	1,33	1,05 – 1,68	0,018
Optimistisch over effect GenAI op inkomen	1,34	1,07 – 1,69	0,012
Werkt (mede) als fotograaf	1,65	1,32 – 2,07	<0,001

Abbreviations: CI = betrouwbaarheidsinterval, OR = Odds Ratio

Codering predictoren:
- Leeftijd in jaren
- Pictoright aansluiting: 0 = Nee, 1 = Ja
- Gebruikt GenAI: 0 = Nee, 1 = Ja
- Optimistisch over effect GenAI op inkomen: 0 = Nee, 1 = Ja[14]
- Werkt (mede) als fotograaf: 0 = Nee, 1 = Ja

13 Arel-Bundock, V., Greifer, N., & Heiss, A. (2024). How to Interpret Statistical Models Using marginaleffects for R and Python. *Journal of Statistical Software, 111*(9), 1–32. https://doi.org/10.18637/jss.v111.i09

14 Respondenten zijn als optimistisch ingedeeld als ze op vraag 21a (Wat gebeurt er de komende 5 jaar met je inkomsten door GenAI?) antwoorden dat het toeneemt of hetzelfde blijft.

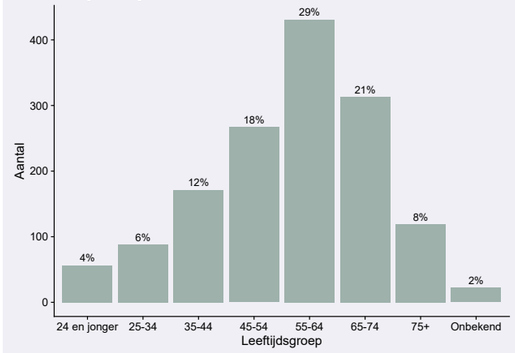
BIJLAGE 3: OVERZICHT PER VRAAG

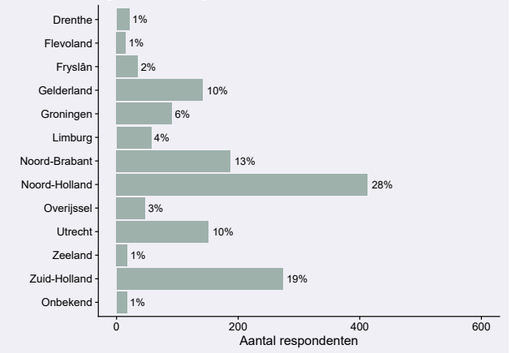
In deze bijlage staat een overzicht van de antwoorden van de gehele steekproef per gesloten enquêtevraag. De gehele steekproef bestaat uit 1.467 personen.

Vragen 15 en 16 zijn door een subgroep ingevuld: De 572 personen die GenAI gebruiken in hun werk als beeldmaker.

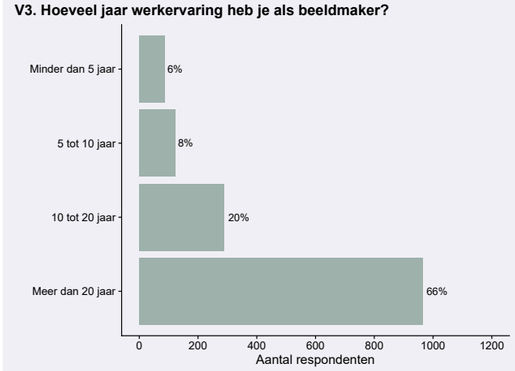
V1. Wat is je leeftijd?

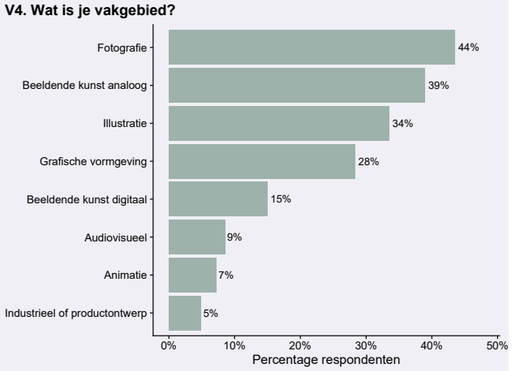

V2. Waar werk je voornamelijk?

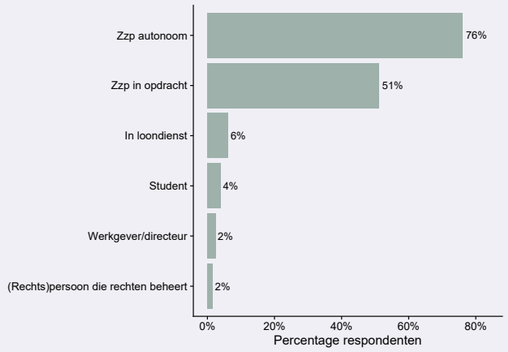

V3. Hoeveel jaar werkervaring heb je als beeldmaker?

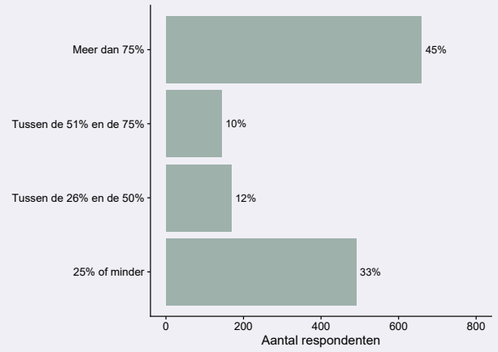

V4. Wat is je vakgebied?

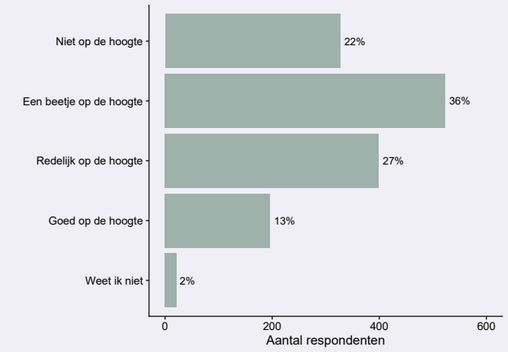
V5. Hoe werk je als beeldmaker?

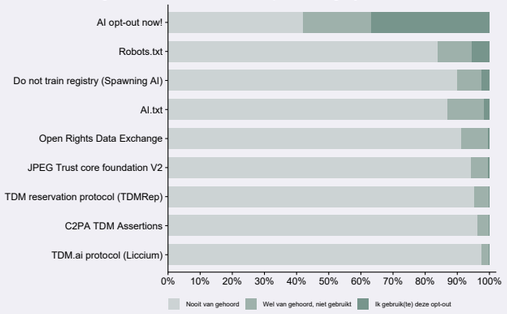

V6. Welk percentage van je inkomsten is uit je werk als beeldmaker?

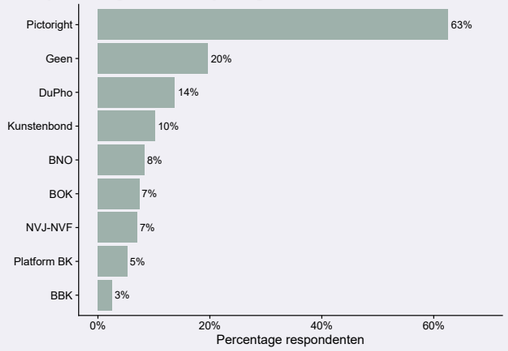

V11. Ben je op de hoogte van opt-out mogelijkheden?

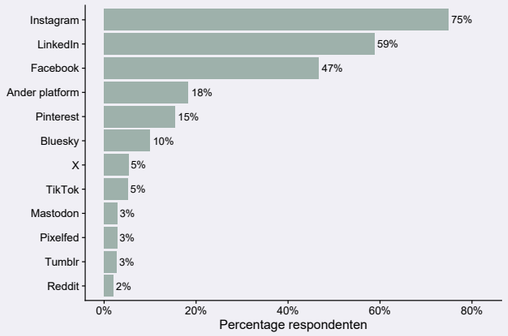

V12. Kennis en gebruik van verschillende opt-out mogelijkheden

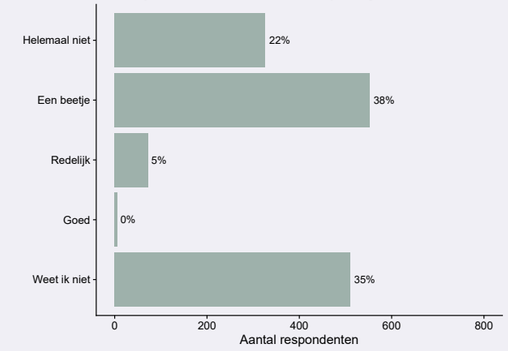

V7. Bij welke organisatie ben je aangesloten?

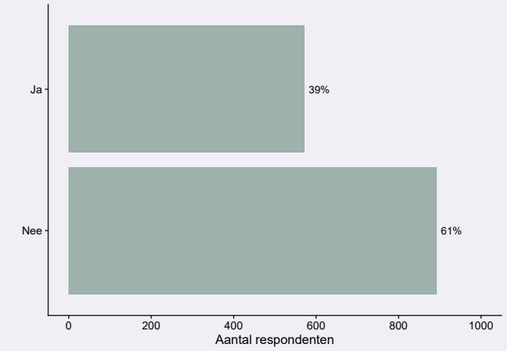

V8. Welke sociale media platforms gebruik je in je werk als beeldmaker?

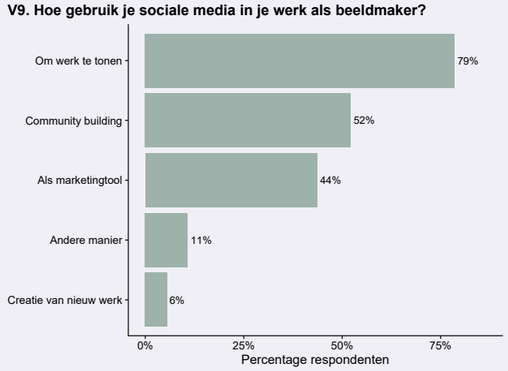

V13. Beschermen opt-outs beeldmakers in de praktijk?

V14. Gebruik je GenAI in je werk als beeldmaker?

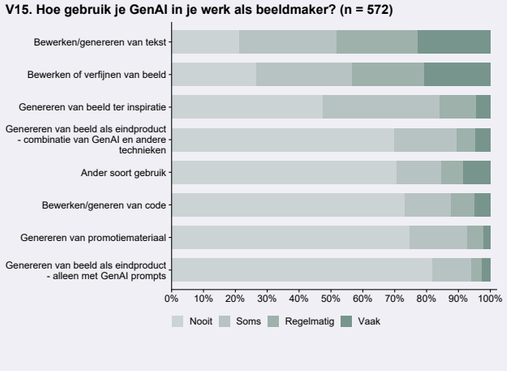

V9. Hoe gebruik je sociale media in je werk als beeldmaker?

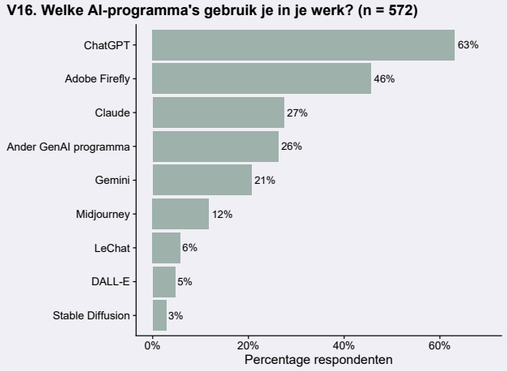

V10. Ben je op de hoogte van ontwikkelingen in GenAI?

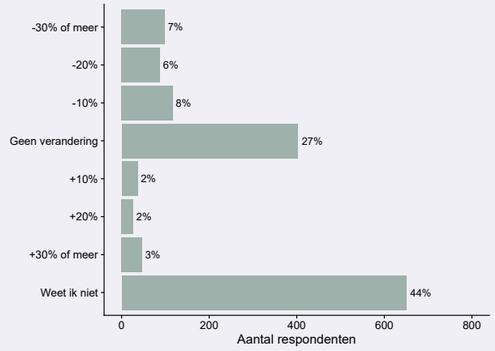

V15. Hoe gebruik je GenAI in je werk als beeldmaker? (n = 572)

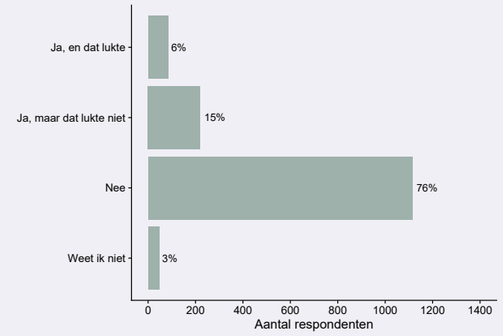

V16. Welke AI-programma's gebruik je in je werk? (n = 572)

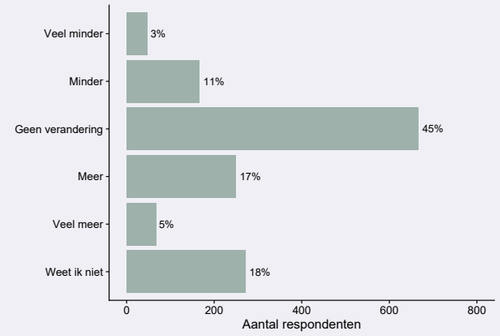
V18. Hoe heeft GenAI je inkomen beïnvloed in de afgelopen 5 jaar?

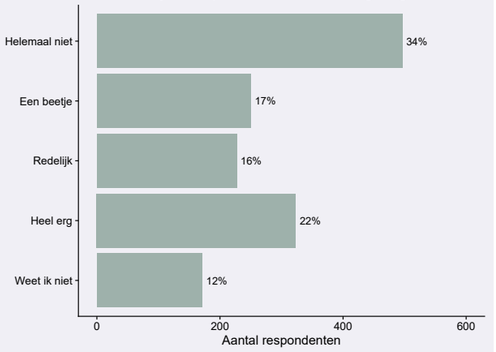

V19. Heb je ooit een AI-programma een beeld in de stijl van jouw werk laten maken?

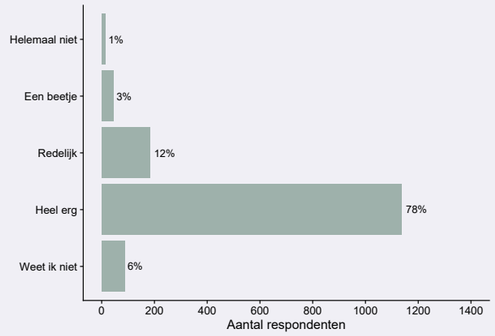

V21d. Wat gebeurt er de komende 5 jaar met je productiviteit door GenAI?

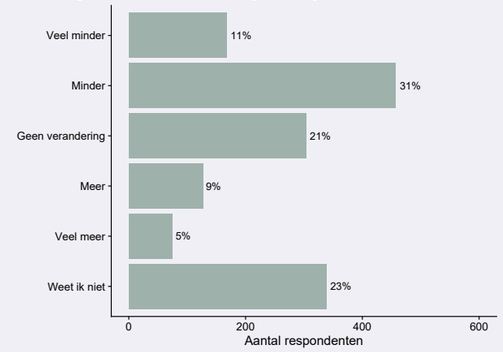

V22a. Pre: Is het wenselijk dat opt-out in de nieuwe regeling zit?

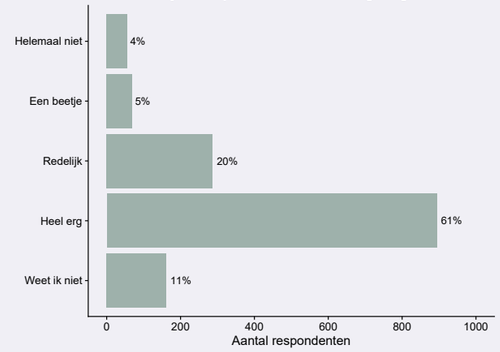

V20. Vind je het een probleem dat AI-bedrijven gebruik maken van het werk van beeldmakers?

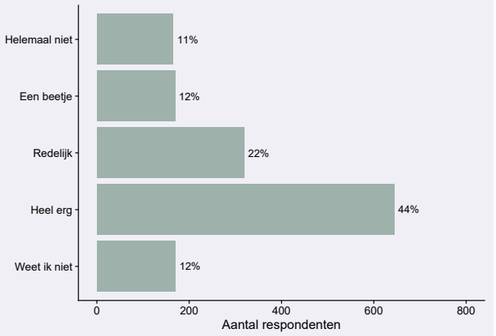

V21a. Wat gebeurt er de komende 5 jaar met je inkomsten door GenAI?

V22b. Pre: Is het wenselijk dat opt-in in de nieuwe regeling zit?

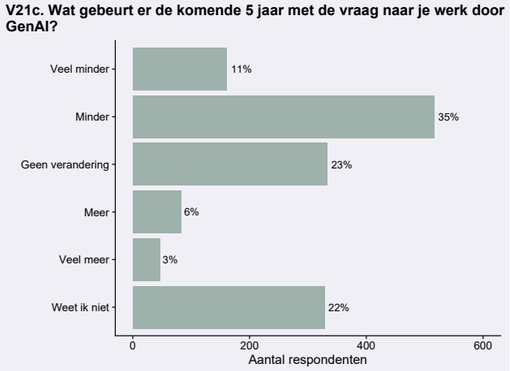

V22c. Pre: Is het wenselijk dat vergoedingsrecht in de nieuwe regeling zit?

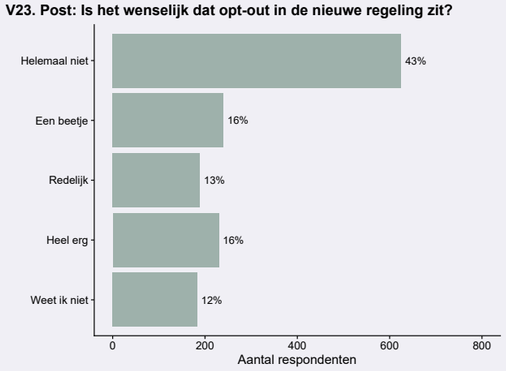

V21b. Wat gebeurt er de komende 5 jaar met je werkplezier door GenAI?

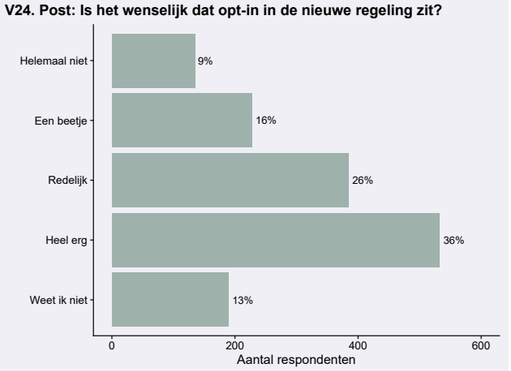

V21c. Wat gebeurt er de komende 5 jaar met de vraag naar je werk door GenAI?

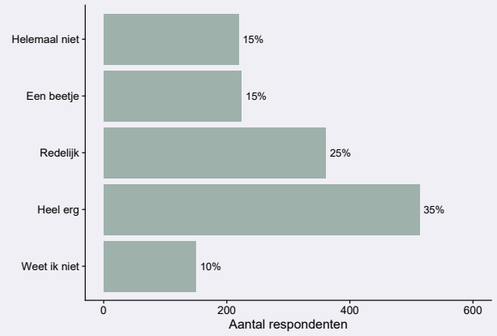

V23. Post: Is het wenselijk dat opt-out in de nieuwe regeling zit?

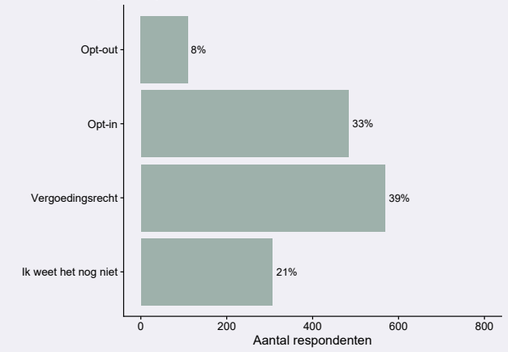

V24. Post: Is het wenselijk dat opt-in in de nieuwe regeling zit?

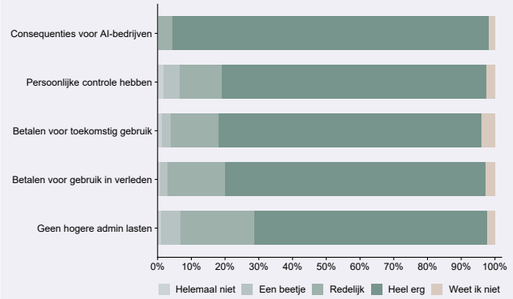
V25. Post: Is het wenselijk dat vergoedingsrecht in de nieuwe regeling zit?

V26. Welke optie zou je nu kiezen?

V27. Hoe belangrijk vind je deze aspecten voor een nieuwe richtlijn voor gebruik van het werk van beeldmakers door AI-bedrijven?

COLOFON

Met dank aan de werkgroep
AI & Beeldrecht

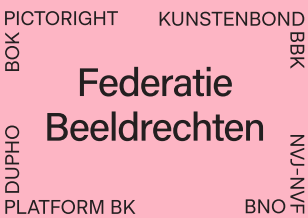
Ontwerp:
75B

Drukwerk:
Dex

Uitgever:
Federatie Beeldrechten
e: federatiebeeldrechten@pictoright.nl
t: +31(0)20 589 1863
w: federatiebeeldrechten.nl

Eindredactie:
Atlas Research
Capital C, 3e etage
Weesperplein 4a
1018 XA Amsterdam
t: +31(0)20 237 1400
e: info@atlasresearch.nl
w: www.atlasresearch.nl

© Atlas Research, Amsterdam, 2026

PICTORIGHT
KUNSTENBOND
BBK
BOK
Federatie
Beeldrechten
DUPHO
NVJ-NVF
PLATFORM BK
BNO